Kuntalehti

2 / 26

Toimiva arki Kuortaneella

Sidonnaisuuksia syntyy

Toiminnan ihminen

Älykäs arki, vahvempi tulevaisuus

Kunnissa jokainen päätös vaikuttaa laajasti ihmisten arkeen.

Me Azetsilla autamme varmistamaan, että kuntien talous-ja henkilöstöhallinto toimii ennakoivasti ja älykkäästi. Autamme tehostamaan prosesseja ja tuemme muutosten suunnittelussa ja läpiviennissä.

Azetsin talous-, palkka- ja HR-palvelut kunnille.

- Digitalisaatio, automaatio ja AI prosesseja tehostamaan
- Palkat oikein ja ajallaan miljoonan vuosittaisen palkkalaskelman kokemuksella
- Osaavat asiantuntijat heti apuna

AZETS

0107564500 | myynti@azets.com | azets.com/fi-fi

Kuva: Pixabay

Kuntaliitosasiat tapetilla Ähtärissä

Ähtärin kaupungissa sekä Multian ja Virolahden kunnissa vaikea taloustilanne johti viime vuoden loppupuolella siihen, että valtiovarainministeriö käynnisti kuntien arviointimenettelyn.

Virolahti ja Multia osoittivat arviointimenettelyissä taloudelliset edellytykset asukkaiden palveluiden turvaamiseen itsenäisinä kuntina.

Ähtäri joutuu aloittamaan selvitystyön kuntaliitoksen tekemiseksi.

Arviointiryhmä on katsonut, että Ähtärin kaupungin taloudelliset edellytykset turvata asukkaiden palvelut ovat vaarantuneet ja talouden liikkumavara on pieni.

Selvityksessä käydään läpi joko vapaaehtoisen tai pakotetun kuntaliitoksen mahdollisuuksia.

Jouni Lampinen

Kuva: Kouvolan kaupunki

Kouvola saa 100 000 euroa

Onnellisuusrahaston historian ensimmäinen avustuksen saaja on Kouvolan kaupunki, jolle on myönnetty 100 000 euroa.

Onnellisuusrahasto on Kuntarahoituksen perustama rahasto, josta muun muassa kunnat, kuntayhtymät ja hyvinvointialueet voivat saada lisäpotkua omiin hankkeisiin.

Kouvola vakuutti hankkeella, jonka kautta halutaan palvella kuntalaisia siirrettävän esiintymislavan avulla.

Siirrettävällä lavalla tullaan järjestämään tapahtumia kaikkialla Kouvolassa, erityisesti alueilla, joissa ei ole riittävästi tapahtumakäyttöön soveltuvia tiloja, kaupungista kerrotaan..

Jouni Lampinen

Kuukauden luetuimmat

1. TYÖPAIKKAUUTISET
Härkönen lähti Savukoskelta kesken koeajan – "Jäi varmasti molemmille osapuolille paljon kysymyksiä"

2. UUTISET
Miljardi-investointi ja satoja työpaikkoja - Oulu nappaamassa useita vetyhankkeita

3. TYÖPAIKKAUUTISET
Mervi Pääkkö lähtee Pohjois-Karjalaan

Kun rakastaa kaupunkia ja maaseutuakin

Minusta se on aika hyvin sanottu, kun ihminen sanoo rakastavansa kaupunkia ja olevansa ylpeä helsinkiläinen. "Maalla taas olen tosi ylpeä maalainen."

Kuntalehden uusi kolumnisti **Anna Perho** tuntee Suomea laajasti ja asuu Helsingissä. Kuntalehden lukijat pääsevät tästä lähtien seuraamaan, millaisia havaintoja kunnista ja elämästä tekee suorasukainen media-alan ammattilainen. Tuore lehti sisältää myös Anna Perhon laajan haastattelun.

Kolumnistina jatkaa edelleen hänkin tunnettu tv-kasvo **Jani Halme**, joka sukkuloi sulavasti Helsingin Kallion ja itärajalla sijaitsevan Parikkalan välillä. Millaisin ajatuksin Jani Halme kannustaa kuntia ja kuntalaisia tulevaan, se selviää joka toinen kuukausi.

Kaikki kolumnit ja mielipidekirjoitukset ovat luettavissa myös Kuntalehden verkossa Kuntalehti.fi.

Kuntalehden keväässä huomataan vilkasta mielipidekirjoittelua. Tässäkin numerossa on monta sivua mielipiteitä. Toivotamme lisää kirjoittajia tervetulleiksi. Myös lyhyitä ja napakoita kirjoituksia saa kirjoittaa. Ottakaa kantaa juttuihin ja yhteiskuntaan, kuntiin ja vaikka koko Suomeen.

Tiina Ojutkangas
Päätoimittaja

KUNTALEHTI 2/2026 Parempia päätöksiä tiedolla ja kohtaamisilla.

109. vuosikerta
ISSN 1236-0066
Aikakausmedian jäsen

JULKAISIJA
KL-Kustannus Oy

Postiosoite
Kuntatalo,
Toinen linja 14
00530 Helsinki

PÄÄTOIMITTAJA
Tiina Ojutkangas

TAITTO JA ULKOASU
KRUT, krut.fi

KANSI
Markus Sommers

Juttuvinkit, tiedotteet ja mielipiteet
toimitus@kuntalehti.fi

Onko jutussa virhe?
Lehti korjaa olennaiset asiavirheet viipymättä.
Oikaisupyynnöt:
toimitus@kuntalehti.fi

ILMOITUKSET
Mediakortti:
kuntalehti.fi/mediatiedot
Työpaikkailmoitukset:
asiakaspalvelu@kuntalehti.fi

Mainosmyynti
Marianne Kaartoaho
Puh. 040 708 6640
marianne.lohilahti@kuntalehti.fi

Inkeri Valtonen
Puh. 040 717 8614
inkeri.valtonen@dorimedia.fi

Painopaikka
PunaMusta Oy

TILAUKSET
kuntalehti.fi/tilaa
kuntalehti@atex.com
Puh. 03 4246 5375

VASTUULLISTA JOURNALISMIA

/KUNTALEHTI

16 Tampereella juhlittiin kunta-alan koulutusta. Mukana oli muun muassa Kunnallisalan kehittämissäätiön toimitusjohtaja Jenni Airaksinen.

Kuva: Timo Marttila

Sisällys

6 Hurjalla aikataululla etenevä uudistus

NÄKÖKULMA
8 Kansanopistot ovat kuntien kumppani kotoutumisessa

10 Töitä ja valintoja

KOLUMNI
11 Miksi tärkeintä on olla yksin?

12 Uutiset

PÄÄKIRJOITUS
15 Hyvä ilmapiiri vaatii yhteistä työtä

16 Vuosisadan täydeltä kunta-alan oppia

18 Moderni kuntajohtaja etsii tietoa

19 Mistä ovat kunta-alan ihmiset tehty?

22 Kuntajohtajan työssä haastetaan ja palkitaan

26 Stadi vastaan lande? Anna Perholla on paikka molemmille

32 Paalupaikat sujuvaan päätöksentekoon

36 Valttikorttina kaunis asuinympäristö

40 Maahanmuuttajaisät auttavat toisiaan

KUNTAJOHTAJAN BLOGI
43 Kiinteistön omistajan onnea ja murhetta

44 Mielipiteet

ESITTELYSSÄ
50 Liikunnallinen elämäntapa kohtaa huippu-urheilun

PÄÄTTÄVÄT ELIMET
54 Veroennustekehikko leivotaan Kuntaliitossa

PYKÄLÄPEIKKO TUTKII
55 Sidonnaisuuksien ilmoittaminen

49 Pykäläpeikon isä Ari Mölsä: Lailla tätä maata hallitaan, mutta millä lailla?

VIISI KYSYMYSTÄ
56 ”Havahduin tähän luksukseen”

LAKIPALSTA
58 Sidosyksikkökenttä myllerryksessä - mitä tapahtuu ja milloin?

Vantaan Kartanonkoski on esimerkki siitä, että voidaan rakentaa jotain tavanomaisesta poikkeavaa. Kuva: Sakari Manninen, Vantaan kaupunki

Vieremä. Ei siitä mihinkään pääse, sanoo muotisuunnittelija Katri Niskanen. Kuva: Karoliina Jääskeläinen

45 **Hankkeiden pitkät toteutumisajat eivät ainakaan lisää investoreiden kiinnostusta**

sanoo kaupunginjohtaja Emilia Savolainen Kuntalehdessä.

Hurjalla aikataululla etenevä uudistus

Lyhyt siirtymäaika hankintalain uudistuksessa lisää palvelutuotannon riskejä ja kuluja, arvioi Turun pormestari Piia Elo.

Teksti Jouni Lampinen

Hankintalain uudistus saa laajan käsittelyn eduskunnassa. Hallituksen esitys eteni täysistunnon kautta talousvaliokuntaan.

Lisäksi perustuslakivaliokunta, hallintovaliokunta ja maa- ja metsätalousvaliokunta sekä sosiaali- ja terveysvaliokunta antavat esityksestä lausunnot.

Lakimuutos on nostamassa kuntien vähimmäisomistusrajaa yhteisissä sidosyksiköissä eli niin sanotuissa inhouse-yhtiöissä kymmeneen prosenttiin.

Omistusta koskeva raja on hajottamassa kuntien yhteistyörakenteita, joiden turvin kunnat ovat tuottaneet palveluita kuntalaisille.

Erityisesti pienet kunnat vastustavat kymmenen prosentin vähimmäisomistusrajaa.

Varsinais-Suomessa sijaitsevan Turun pormestari **Piia Elo** (sd.) ymmärtää, että omistusraja herättää kritiikkiä kuntakentällä.

– Ehdotettu kymmenen prosentin omistusraja ei perustu mihinkään ja se on tarpeettoman korkea.

– Muutosten myötä kuntien mahdollisuudet tehdä yhteistyötä ja hakea sitä kautta kustannussäästöjä vaikeutuisivat.

Turun pormestari Piia Elo huomauttaa, että hankintalain uudistukseen kytketty kymmenen prosentin omistusraja sidosyksiköille ei perustu mihinkään. Kuva: Timo Jakonen

Noin 210 000 asukkaan Turussa on varauduttu uudistukseen, mutta edes parhaalla varautumisella ja valmistelulla ei voida torjua muutosten aiheuttamia kustannuslisäyksiä.

– Esitetyt muutokset ovat niin merkittäviä, että ne lisäävät kuntien kustannuksia. Tämä vaikuttaa suoraan myös kuntalaisten palveluihin.

Elo huomauttaa myös, miten lakiesityksessä ehdotettu siirtymäaika on äärimmäisen lyhyt.

– Lyhyt siirtymäaika lisää palvelutuotannon riskejä ja kuluja.

Itsehallintoa nakerretaan

Inhouse-yhtiöt ovat kuntien, kuntayhtymien tai hyvinvointialueiden omistamia ja hallinnoimia yhtiötä, jotka tuottavat palveluita ensisijaisesti omistajilleen.

Suomen noin 2 700 inhouse-yhtiötä tarjoavat kuntalaisille esimerkiksi ruokapalveluita, it-palveluita, teknisiä ratkaisuja, kiinteistöhuoltoa ja muita tukitoimintoja. Näillä yhtiöillä on tärkeä rooli esimerkiksi yhteisissä hankinnoissa huoltovarmuuden kannalta kriittisissä palveluissa.

Vajaan 5 000 asukkaan Siikalatvan kunnanjohtaja **Pekka Iivari** näkee sidosyksikön kymmenen prosentin vähimmäismääräysvaltavaatimuksen tuottavan ongelmia kunnille.

– Tämä vaatimus ei ole millään tavalla perusteltu ja se on vaikeasti toteutettavissa.

Hankintalain uudistuksen omistusraja oli kirjattuna prosentin tarkkuudella hallitusohjelmaan jo ennen kuin oli tehty uudistusta koskevia vaikuttavuusarviointeja.

– Tämä asia on merkityksellinen kunnallisen itsehallinnon kannalta, koska esitys rajoittaa kunnan mahdollisuutta päättää toimintojensa järjestämisestä. Lisäksi lainvalmistelusta sekä mietinnön sisällöstä puuttuvat vaikutusten arvioinnit.

– Kustannusten osalta nojaudumme FCG:n Kuntaliitolle laatimaan selvitykseen, jonka mukaan pienet kunnat arvioivat lakiuudistuksen muutoskustannuksiksi keskimäärin 473 euroa per asukas. Osaltamme puhutaan siis miljoonista.

Kilpailut sekaisin

Työministeri **Matias Marttinen** (kok.) on toivonut hankintalain uudistukseen liittyvien muutosten astuvan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun eduskunta on käsitellyt esityksen.

Pääosin muutosten on tarkoitus tulla voimaan kesällä 2027.

Myös Siikalatvan kunnanjohtajan mukaan siirtymäajat ovat riittämättömiä ja niihin olisi saatava pidennystä.

– Lyhyt siirtymäaika lisää useita samanaikaisia kilpailutuksia, mikä puolestaan voi johtaa siihen, että kriittisiä palveluita jää hankkimatta.

Pohjois-Pohjanmaalla sijaitsevassa Siikalatvan kunnassa nähdään parhaaksi, että hankintalain uudistus ei toteutuisi hallituksen esityksen mukaisesti.

– Kuntamme näkökulmasta sääntelyyn ei ole tarvetta ryhtyä tässä muodossa, Pekka Iivari painottaa.

Sääntelyyn ei ole tarvetta ryhtyä tässä muodossa.

Kokonaisuus ei toimi

Satakunnassa sijaitsevan Nakkilan kunnanjohtaja **Markus Ojakoski** sanoo, että hankintalain uudistuksessa on useita hämmennystä aiheutuvia kohtia.

– Hallituksen esitys on kyseenalainen. Ei ole oikein selvää, onko se yhteiskunnan kokonaisedun kannalta hyödyllinen vai haitallinen. Mitään esitystä ei kannattaisi ajaa eteenpäin ennen uskottavaa käsitystä vaikutuksista.

Lakiluonnoksen mukaisella inhouse-sääntelyllä ei ole erityisen laajoja vaikutuksia Nakkilan kunnan lyhyen tai pidemmän aikavälin ratkaisuihin, Ojakoski näkee.

Kunnanjohtaja ymmärtää taustalla olevat ajatukset, minkä takia on haluttu tarkastella sidosyksiköiden toimintaa.

– Periaatteellisella tasolla pitäisikin olla niin, että inhouse-organisaation jäsenillä on tosiasiallisia vaikutusmahdollisuuksia organisaatioon.

Olennaista on, että kokonaisuus ei toimi hankintalain uudistamisessa tällä hetkellä.

Esityksessä on edelleen monta epäkohtaa, joita ei ole uudistusta edistettäessä korjattu – ainakaan tähän mennessä.

Ojakoski viittaa Nakkilan kunnan vastaukseen, joka annettiin työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntöön koskien hallituksen luonnosesitystä hankintalain uudistamiseksi.

Vajaan 5 000 asukkaan kunnan vastauksessa hämmästeltiin ristiriitaa, kun hankintoja ei saa pilkkoa keinotekoisesti ja samaan aikaan niitä vaaditaan pilkkomaan lähtökohtaisesti.

Hankintoja onkin hyvä pilkkoa, jos näin tehtynä saadaan tehokkuushyötyjä. Mutta jos pilkkominen ei lisää tehokkuutta, sitten tällainen toiminta tuntuu ristiriitaiselta, Nakkilan kunnassa arvioidaan.

Triplan

Yhdessä helpompi huominen

Uusi asianhallintajärjestelmämme **Akaasia** on saatavilla!

- Arvioitu käyttökokemukseltaan erinomaiseksi
- Helpottaa asianhallintaa prosessit ja käyttäjän toimintapolut huomioiden

Liity Triplanin palveluiden tyytyväiseksi asiakkaaksi!
Ota yhteyttä myynti@triplan.fi

Triplan Oy | p. (03) 647 4460 | www.triplan.fi

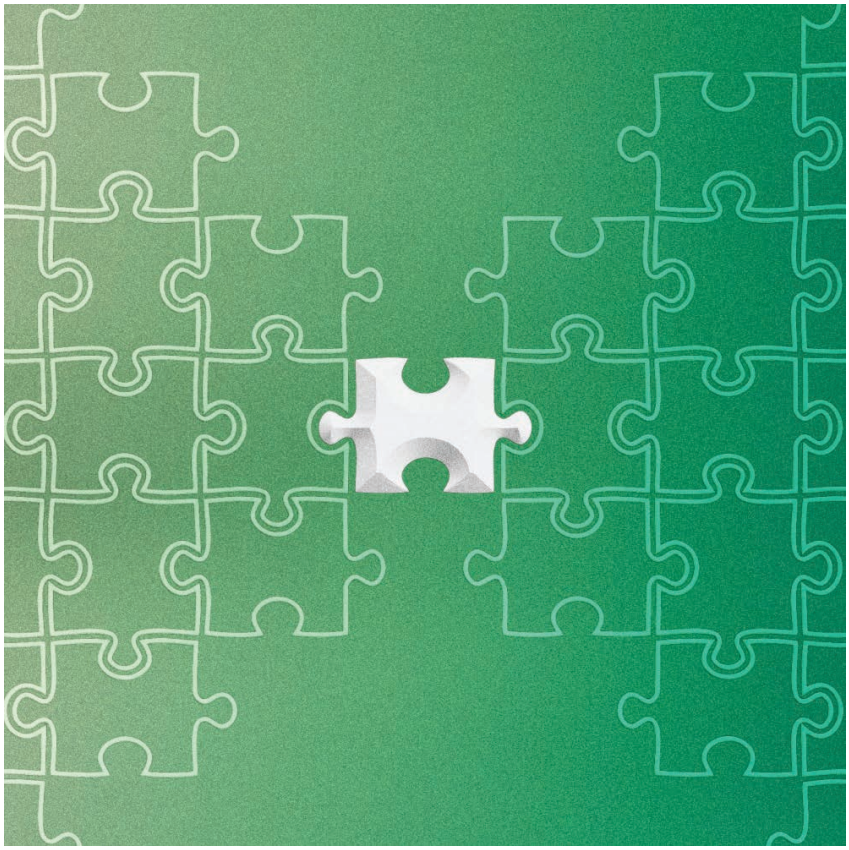

Kuvitus KRUT Collective, krut.fi

Kansanopistot ovat kuntien kumppani kotoutumisessa

Työ- ja elinkeinoministeriössä valmistellaan hallituksen esitystä kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamiseksi, kirjoittaa Suomen Kansanopistoyhdistyksen toiminnanjohtaja Tytti Pantsar.

Siinä kotoutumiskoulutus keskitetään työvoimapoliittiseksi koulutukseksi, vapaan sivistystyön oppilaitoksilta poistetaan lakisääteinen kotoutumiskoulutustehtävä ja siihen kohdennettu valtionosuusrahoitus ja kuntien kotoutumiskorvauksia vähennetään noin 30 miljoonalla eurolla. Kuntien vastuulle on tulossa siis uusi tehtävä, johon ei ole riittävää rahoitusta, tilanteessa, jossa osa toimivasta koulutusverkostosta poistuu. Kyse ei ole vain koulutuspoliittisesta muutoksesta, vaan kuntien elinvoimasta, taloudesta ja palvelujärjestelmän kestävyydestä.

VAPAAN SIVISTYSTYÖN OPPILAITOKSISSA – kansanopistoissa, kansalaisopistoissa, opintokeskuksissa ja kesäyliopistoissa – opiskelee vuosittain noin 38 000 maahanmuuttajaa vapaan sivistystyön valtionosuusrahoituksella. Suomessa on 74 kansanopistoa, joista noin 50 järjestää kotoutumiskoulutusta. Monilla alueilla kansanopistot ovat keskeinen osa paikallista kouluttajaverkostoa ja kuntien yhteistyökumppaneita.

Kansanopistojen maahanmuuttajille suunnatuissa tavoitteellisissa ja pitkäkestoisissa koulutuksissa opiskelee vuosittain noin 7000 ja aikuisten perusopetuksessa noin 2000 opiskelijaa.

Kotoutuminen on kunnille elinvoimapolitiikkaa. Se vaikuttaa työvoiman saatavuuteen, yritysten sijoittumispäätöksiin, veropohjaan ja alueen pitovoimaan. Onnistunut kotoutuminen vahvistaa kuntaa. Epäonnistuminen kasvattaa palveluiden tarvetta. Siksi kansanopistoissa olevaa osaamista ei tulisi kadottaa.

KANSANOPISTOT OVAT KEHITTÄNEET maahanmuuttajakoulutuksia vuosikymmeniä. Ne tavoittavat työn perässä muuttaneita, kotivanhempia, nuoria jatko-opintoihin suuntaavia, ammatilliseen koulutukseen hakeutuvia, korkeasti koulutettuja, heikommassa asemassa olevia ja kotoutumisajan ylittäneitä.

Merkittävä kunnille on myös kansanopistojen rooli oppivelvollisten kouluttajana. Kotoutumis- ja lukutaitokoulutus on kirjattu oppivelvollisuuslakiin tavaksi suorittaa oppivelvollisuutta. Kansanopistot ovat osa nuorten koulutuspolkua ja sivistyspalveluiden kokonaisuutta.

Vuosien 2015–2016 maahantulossa kansanopistot reagoivat nopeasti. Ne ottivat vastuuta alaikäisinä yksin maahan tulleiden koulutuksesta ja tarjosivat turvallisen opiskelu- ja asuinympäristön. Moni tuolloin maahan tullut on edennyt opintoihin ja työelämään. Tämä kertoo oikea-aikaisen ja kokonaisvaltaisen koulutuksen vaikuttavuudesta.

> **Kuntien vastuulle on tulossa siis uusi tehtävä, johon ei ole riittävää rahoitusta.**

KANSANOPISTOILLA ON VALMIIT RAKENTEET: pätevät opettajat, kielitaidon arviointiosaaminen, ohjaus- ja opiskelijahuollon käytännöt, työelämäyhteydet ja usein myös asuntolatoiminta. Ne ovat kyenneet reagoimaan nopeasti muuttuviin tilanteisiin niin vuonna 2015 kuin Ukrainan sodan jälkeen. Kunnille tämä tarkoittaa valmista, testattua ja joustavaa kumppania, jonka osaamista voidaan hyödyntää muutostilanteissa.

Kotoutuminen edellyttää suomen tai ruotsin kielen taitoa, mutta uudistuksessa on vaarana, että kotoutumiskoulutus muuttuu yksinomaan työnhankintakoulutukseksi, jolloin integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan jää toteutumatta.

Kansanopistojen maahanmuuttajakoulutus on vaikuttavaa: E2 Tutkimuksen selvityksen mukaan yli puolet opiskelijoista arvioi saavuttaneensa arjen asiointiin riittävän kielitaidon, ja noin 90 prosenttia koki saaneensa keskeistä tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja työelämästä. Opiskelijat kiittivät mahdollisuutta kohdata äidinkielenään suomea tai ruotsia puhuvia epämuodollisissa yhteyksissä, kuten tapahtumissa, ruokalassa ja asuntolassa. Selvityksen mukaan koulutukseen panostaminen maksaa itsensä takaisin, sillä se tukee jatko-opintoihin ja työmarkkinoille siirtymistä ja vähentää raskaampien palvelujen tarvetta kunnissa.

JOS LAKIESITYS TOTEUTUU, arviolta seitsemän kansanopistoa joutuu lopettamaan toimintansa ja 21:n toimintaedellytykset heikkenevät. Lähes 10 000 maahanmuuttajan koulutuspaikka vaarantuu. Myös muiden opiskelijoiden koulutuspaikat sekä kansanopistojen henkilöstön työpaikat ovat uhattuina.

Useat kunnat ovat lakiesitystä koskevissa lausunnoissaan todenneet, että muutokset vapaan sivistystyön oppilaitosten tehtäviin ja rahoitukseen voivat johtaa paikallisen kouluttajaverkoston supistumiseen, osaamisen katoamiseen ja maahanmuuttajien jatkokoulutusmahdollisuuksien heikkenemiseen.

Hallituksen esitys on vielä valmistelussa. Siksi nyt on varmistettava, että kotoutumista tukeva koulutustehtävä säilyy vapaan sivistystyön lainsäädännössä ja oppilaitokset voivat jatkossakin palvella kuntien monikielistä väestöä kieli- ja yhteiskuntakoulutuksellaan.

Tytti Pantsar
toiminnanjohtaja
Suomen Kansanopistoyhdistys
Finlands Folkhögskolförening ry

TÖITÄ JA VALINTOJA

Teksti Jorma Ylönen

Kuntaihmisiä unelmaduuneissaan

Kuntavuoden 2026 ensimmäinen uusi kunnanjohtaja valittiin varsinaissuomalaiseen Auran kuntaan. Helmikuun loppuun mennessä uuden johtajan saivat myös Polvijärvi Pohjois-Karjalasta ja Kuhmoinen Pirkanmaalta.

Tiina Pelkosen kolmas kunta

Kuva: Oma arkisto

Auran valtuusto valitsi 26. tammikuuta uudeksi kunnanjohtajaksi **Tiina Pelkosen**. Koko valtuusto oli Pelkosen valinnan kannalla.

Aura on kolmas kunta Pelkosen johtajapolulla. Hän on aiemmin toiminut Kyyjärven kunnanjohtajana 2018–2024 ja vuodesta 2024 Punkalaitumen kunnanjohtajana.

Pelkoselle kuntajohtaminen on parasta mahdollista työtä.

– Se on maalaisjärkeen perustavaa johtamista, ja palveltavien kirjo ulottuu vauvasta vaariin. Se soveltuu sosiaaliselle ihmiselle, joka haluaa tutustua ihmisiin ja joka pystyy yhteistyöhön erilaisten toimijoiden kanssa.

Pelkonen luonnehtii itseään helposti lähestyttäväksi ja sosiaaliseksi kuntajohtajaksi.

– Pystyn pitämään talouden suitset käsissäni ja ohjaamaan kuntaorkesteria niin, että eri toimijat kulkevat samaan suuntaan.

Pääkkö lähti Pohjois-Karjalaan

Parikkalaa vuodesta 2023 johtaneen **Mervi Pääkön** kuntajohtajaura on jatkunut maaliskuun alusta alkaen Polvijärvellä. Polvijärven valtuusto valitsi hänet yksimielisesti uudeksi kunnanjohtajaksi 27. tammikuuta.

– Olin ollut kolme vuotta kunnanjohtajana Parikkalassa ja alkoi tuntua, että olisikohan aika hakeutua uuteen suuntaan. Olin seurannut Pohjois-Karjalan kuntien menoa yhteisessä rajakuntaverkostossa ja havainnut, että siellä on hyvä fiilis päällä, Pääkkö kertoo.

– Kun Polvijärven paikka tuli auki, päätin sitten hakea. En ollut Parikkalan-vuosien aikana aiemmin hakenut minnekään.

Pesti Parikkalassa oli Pääkön ensimmäinen kunnanjohtajana. Sen aikana Pääkölle on käynyt selväksi, että kunnan ykkösjohtajan töitä hän haluaa tehdä jatkossakin.

– Tämä on minun unelmaduunini.

Laaja-alaisuus kiinnostaa

Kunnanjohtajan työ on ollut jo pitkään **Sami Ylipihlajan** tähtäimessä. Tänä keväänä aikeesta tulee totta, sillä Kuhmoisten valtuusto valitsi Ylipihlajan Kuhmoisten uudeksi kunnanjohtajaksi 9. helmikuuta.

– Minulle on kertynyt kokemusta johtamistyöstä hallinnon eri tasoilta ja erilaisista organisaatioista. Ajattelen, olen parhaimmillani sellaisessa laajassa kokonaisuudessa, jossa voin toimia yhteistyössä päätöksentekijöiden, henkilöstöorganisaation ja sidosryhmien kanssa. Kunnanjohtaja toimii juuri tuossa ympäristössä. Siinä on samalla laaja vastuu.

Ylipihlaja valmistui Tampereen yliopistosta hallintotieteiden maisteriksi 2001 aluetiede pääaineenaan. Sen jälkeen hän on toiminut muun muassa Ylöjärven kaupungin vapaa-aikajohtajana, Huittisten kaupungin hallintojohtajana ja vuodesta 2022 viime vuoden vaihteeseen Tampereen kaupungin konsernihallinnossa työhyvinvointipäällikkönä.

Ylipihlaja ei ole aiemmin juuri hakenut kunnanjohtajan virkoja, vaikka häntä on houkuteltu tavoittelemaan useammankin pirkanmaalaiskunnan johtopestiä.

– Kun paikkoja tulee auki, sitä fiilistelee, että millaistahan tuolla olisi toimia. Kuhmoisten kohdalla kunnan sijainti, koko ja elinvoiman potentiaali osuivat kohdalleen.

Löydä osaajat näköalapaikoille

Kuntalehden kautta tavoitat kuntien, kaupunkien ja hyvinvointialueiden viran- ja toimenhaltijat sekä luottamushenkilöt.

Ilmoita avoin työpaikka Kuntalehdessä, tai osoitteessa kuntalehti.fi.

Miksi tärkeintä on olla yksin?

Eristäytymisestä on tullut suoranainen kansalliseetos, vaikka se tekee ihmisistä onnettomia ja epäluuloisia. Onneksi tämä on helposti korjattavissa.

Anna Perho
on kirjoittaja ja yritysvalmentaja, joka asuu kunnassa.

Elän arkea Helsingin keskustassa; kerrostalossa, jossa ei ole parveketta eikä oikein sisäpihaakaan. En voisi kuvitella kodikkaampaa paikkaa.

Kun astun porttikäytävästä kadulle, tapaan kotikorttelin väkeä: kukkakauppiaan, tutun tarjoilijan, korusepän koirineen, ompelijan, ruokakauppiaan…

Päivittelen heidän kanssaan säätä, rapsutan koiria, haukun katujen ylläpitoa. Ei puhuta oikein mistään, ja siinä on kaikki.

IHMISELLÄ ON SISÄÄNRAKENNETTU TARVE kokea toistuvaa, myönteistä vastavuoroisuutta muiden kanssa. Silti elämme aikaa, jossa eristäytymisestä on tullut kansalaisoikeus.

Kaiken saa napin painalluksella kotiovelle, tai ainakin postin lastauslaiturilta auton takaluukkuun. Ruoat, työkalut, kiinalaisen muovinkappaleen.

Talkootyön houkuttelevuus on romahtanut, kyläily on mennyttä maailmaa, toimistotyö koetaan rangaistuksena, koska tärkeintä on…olla yksin?

Miksi?

Olen lukenut juttuja, joissa puolustellaan nuorten haluttomuutta soittaa puhelimella. Ihmiskontaktit koetaan liian vaativaksi, ja asiathan ovat, kuten ministerikin totesi, niin kuin ne koetaan.

Samaan aikaan joka tuutissa haikaillaan yhteisöllisyyden perään. Se on lause, joka ei tarkoita yhtään mitään niin kauan kun ihmiset kyhjöttävät kotonaan tuijottaen sameaa etäkokouskuvaa, jossa kirjainpallukat kelluvat pikselilätäkössä.

Yhteisöllisyys on sitä, että soitetaan sillä helkkarin puhelimella. Avataan suu bussipysäkillä, vaikka se tuntuu samalta kuin olisi alasti koulun joulujuhlassa. Mennään vanhempainiltaan, hiihtomajan tapahtumaan, yhdistystoimintaan, vaikka siellä on aina se yksi sietämätön räpättäjä.

SYVÄT IHMISSUHTEET KUTEN PERHESITEET ovat toki arvokkaita, antavat (ja ottavat!) paljon, mutta ne eivät korvaa arkisten kohtaamisten arvoa kollektiivisen luottamuksen rakentajana. Päinvastoin: kun ollaan vain oman porukan kesken, kynnykset ja epäluulo kasvavat.

Yhteenkuuluvuuden haurastuminen on vakava yhteiskunnallinen ongelma. Jos ihmiskuva perustuu lähinnä internetin lietevirran kommentteihin, ei ole ihme, ettei kotoaan halua lähteä. Lopulta olemme joukko epäluuloisia, yksinäisyydestä sairaita muukalaisia.

Loistavaa tässä on se, miten helposti asiaan voi vaikuttaa. Tänään, nyt heti: rapsuta korusepän koiraa, sano jollekin ”hei, onpa hullu säätila tänään”.

Kun ollaan vain oman porukan kesken, kynnykset ja epäluulo kasvavat.

Elinvoimajohtaja Jonne Maaninka luottaa lapsiperheiden viihtyvän Suomussalmen kunnassa. Kuva: Tuula Leskinen

Harvinaislaatuista kotiapua perheille Kainuun muuttovoittokunnassa

Suomussalmen kunta luottaa vanhaan menestyskaavaan.

Kainuun pohjoisosassa sijaitsevan ja noin 7 000 asukkaan Suomussalmen kunta on toden teolla mukana lapsiperheiden arjessa.

Suomussalmen kunta ja Mannerheimin lastensuojeluliiton Kainuun piiri sopivat lapsiperheiden kotiavun toteuttamisesta.

Kunta rahoittaa MLL:n tarjoamaa kotiapua Suomussalmella.

Kotiapua tarjotaan alle neljävuotiaiden lasten perheille kymmenen tuntia kuukaudessa.

Alle kaksivuotiaiden lasten perheille sekä alle kouluikäisten erityislasten perheille ja alle kouluikäisten lasten yksinhuoltajaperheille apua tarjotaan 20 tuntia kuukaudessa.

Kokeilua varten talousarvioon on varattu 65 800 euroa.

Miten suuresta panostuksesta tässä on kyse suhteessa Suomussalmen talouteen, kunnan elinvoimajohtaja **Jonne Maaninka**?

– Varaus on varsin pieni osa kunnan talousarviokokonaisuutta, kun huomioidaan lasten määrän ratkaiseva asema kunnan pitkän aikavälin elinvoimakehityksessä.

– Lasten määrällä on ratkaiseva vaikutus kunnan tulevien vuosikymmenten olemassaolon mahdollistajana, Maaninka painottaa.

Tuttu juttu

Suomussalmen kunnassa ei ole keksitty pyörää uudelleen.

Suomussalmen kodinhoitajamalli perustuu niin sanottuun klassiseen kodinhoitajatoimintaan, jota Suomessa harjoitettiin laajassa mittakaavassa erityisesti 1940–1990-lukujen aikana ja jonka on todettu vaikuttaneen positiivisesti lasten määrään.

– Kodinhoitaja tulee tarjoamaan apua pikkulapsiperheiden arkisiin askareihin, kuten lastenhoitoon ja kotitaloustöihin.

Tuki on kohdennettu alle neljävuotiaiden lasten perheille.

Aikaa ei kuluteta turhaan tarvekartoituksiin. Toisin sanoen tuen pyytämiseksi ei tarvitse ajatella, että kyse olisi mistään epätavanomaisesta.

– Pienten lasten perheillä on mahdollisuus varata kotiapukäyntejä matalalla kynnyksellä.

Viime vuonna Suomussalmen kunta saavutti kärkitavoitteensa ja oli muuttovoittokunta.

– Suomussalmi on kompaktina ja rauhallisena pitäjänä erinomainen paikka lapsiperhe-elämään.

Uudella kotiapumallilla halutaan vahvistaa kunnan vetovoimaa. Keskustelut uudenlaisesta kotiavusta etenivät hyvähenkisesti viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden keskuudessa.

– Toiminnan aloittaminen sai vahvaa kannatusta, Maaninka kertoo.

”Tälle on tarvetta”

MLL:n Kainuun piirin toiminnanjohtaja **Seija Karjalainen** kertoo, että lapsiperheille suunnattu kotiapu Suomussalmella pyritään aloittamaan mahdollisimman pian.

– MLL:n kotiapu on luonteeltaan ennaltaehkäisevää, matalan kynnyksen apua perheille ja tarvetta ei arvioida. Nähdäkseni MLL:n kotiapu ja hyvinvointialueen tarjoamat palvelut täydentävät toisiaan.

Jouni Lampinen

Anna-Kaisa Hiedanniemi. Kuva: Jani Laukkanen

Palkittu toimintamalli oppilaiden turvana

Mannerheimin Lastensuojeluliiton tukioppilastoiminta sai Opetushallituksen ja Kuntaliiton myöntämän Cygnaeus-palkinnon.

Valinnassa painotettiin, miten MLL:n toimintamalli edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ja kuulumista yhteisöön.

Tukioppilastoiminnalla ehkäistään kiusaamista ja yksinäisyyttä. Tällä työllä on pitkät perinteet Suomen kouluissa.

– Ensimmäiset tukioppilaat ovat jo eläkeiän kynnyksellä, Mannerheimin lastensuojeluliiton vastaava asiantuntija **Anna-Kaisa Hiedanniemi** kertoo.

– Tukioppilastoiminta pohjautuu nuorten omaan osallisuuteen. Se on vertaistoimintaa nuorilta nuorille.

Tukioppilastoiminta on kehitetty alun perin yläkouluihin.

– Olemme huomanneet, että myös alakouluissa on tarvetta vastaavalle oppilaita osallistavalle ja yhteisölliselle toimintamallille.

– Se on tutkitusti todella tärkeää, että kiusattu ei jää yksin.

Jouni Lampinen

Puheenjohtaja Timo Laitinen. Kuva: Tammenlehvän Perinneliitto

Veteraaniperinteistä uutta voimaa kuntaan

Yksi asia nousee erityisesti esiin, kun Tammenlehvän Perinneliiton puheenjohtaja **Timo Laitinen** kertoo, miten kuntapäättäjät voivat vaalia veteraaniperinteitä.

– Toivon, että jokaiseen Suomen kuntaan perustettaisiin veteraaniperinnetoimikunta, Timo Laitinen sanoo.

– Luontevaa olisi, että toimikunta toimisi kunnan johdolla. Kunnan valitsemana toimikuntaa voisi vetää luottamushenkilö tai viranhaltija. Toimikuntaan olisi hyvä saada laajalti toimijoita mukaan.

Suomessa on elossa tällä hetkellä noin 900 rintamatunnuksen omaavaa sotaveteraania.

Veteraaniperinnetoimikunta voi järjestää tapahtumia ja edistää tiedon keräämistä.

– Kun vaalimme veteraaniperinnettä, vahvistamme nykyistä kriisinkestävyyttämme, Laitinen näkee.

– Mitkä ovat veteraanisukupolven arvot? Sen voi tiivistää yhteen sanaa ja se sana on yhdessä.

Jouni Lampinen

LINKITY

KUNTAPÄÄTTÄJÄ:

Tiesitkö, että saat kaiken tämän yhdellä järjestelmällä?

Linkity Total – Yksi järjestelmä, yksi yhtenäinen prosessi, yksi kilpailutus.

Hankintalaki muuttuu. Nyt on ainutlaatuinen mahdollisuus miettiä henkilöstöhallinnon ja palkanlaskennan kokonaisuutta ja sen hankintaa fiksummin. Linkityä käyttää päivittäin jo yli 10 000 tyytyväistä kuntasektorin käyttäjää.

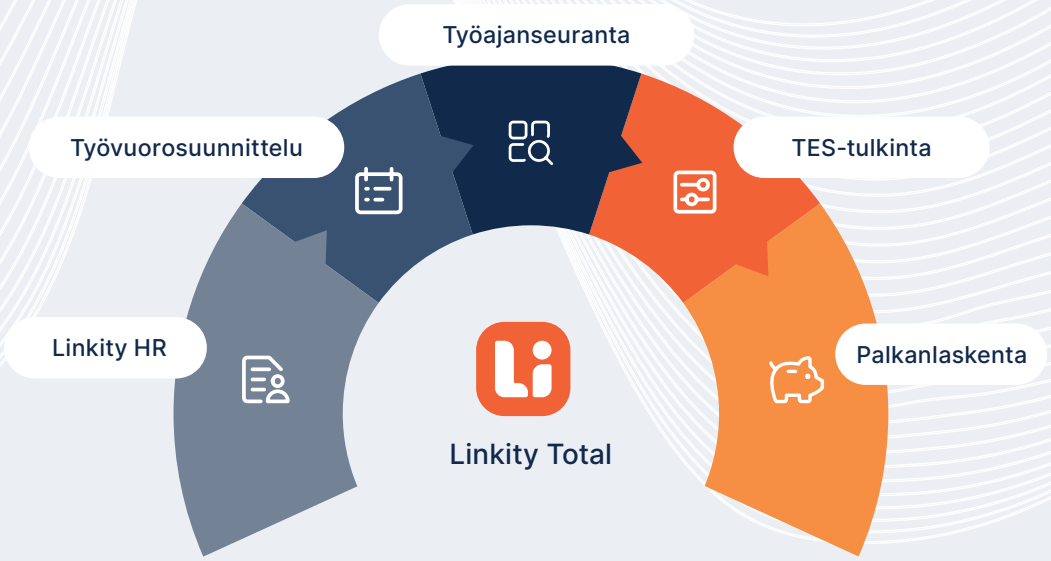

100 %
suomalainen

10 000+
käyttäjää kuntasektorilla

1 500+
automatisoitua TES-tulkintaa
(mm. OVTES, KVTES, TS)

Se että työvuorosuunnittelu ja työajanseuranta ovat samassa järjestelmässä ja tiedot siirtyvät saumattomasti palkanlaskentaan, on vähentänyt turhaa työtä ja parantanut merkittävästi tehokkuutta – tämä on Linkity Totalin paras puoli.”

– Linkity Total -asiakas

Linkity. Markkinoiden edistyksellisin henkilöstöhallinnon ja palkanlaskennan järjestelmä.

Linkityllä HR, työvuorosuunnittelu, työajanseuranta, TES-tulkinnat ja palkanlaskenta toimivat saumattomana ja hallittuna kokonaisuutena alusta loppuun.

Lue lisää: linkity.net/kunnat

Varaa esittely

linkity.net/ kunnat

Vaikea unelmatyö

Kunnanjohtajien roolit ovat erilaisia ja varmasti tuntuvatkin erilaisilta riippuen kunnasta. Myös virkaa hoitavat muotoilevat itse omaa rooliaan kuten mitä tahansa johtajan pestiä.

Ihan välttämättä enää ei olla kunnan isiä ja äitejä vaan käydään töissä kuin lähes missä tahansa yrityksessä. Kaksi kolmasosaa johtajista kuitenkin edelleen asuu johtamassaan kunnassa, ja heistäkin, jotka eivät asu, monen kotikunta on ihan naapurissa. Tässäkään asiassa ei ole yhtä ainutta oikeata ratkaisua.

JOKU KUTSUU kuntajohtajan työtä unelmapestiksi ja niin se monelle onkin. Silti kuntajohtajaviroista kilpaillaan aiempaa vähemmän. Hakijamäärien vaihtelua selittävät Kuntaliiton selvityksen mukaan työn vetovoimaan liittyvät tekijät, kuten palkkaus ja työmarkkinatilanne, mutta myös kunnan sijainti, koko, maine sekä muiden avoinna olevien johtajapestien määrä. Tiedot selviävät Kuntaliiton tuoreesta Acta-julkaisusta ”Merkityksellinen ja haastava kuntajohtajan työ”.

Maailma on muuttunut eikä kunnanjohtajan tehtävä ole eläkevirka kuten se ehkä aiemmin historiassa on ollut. Kuntajohtajien vaihtuvuutta vauhdittavat urasiirtymät ja eläköityminen.

Viime vuosina kuntajohtajien vaihtuvuus on ollut huomattavaa. Valintaprosesseissa noin kolmannes kuntajohtajista on valittu yksimielisesti.

Kuntajohtajavaihdoksia on tehty runsaasti viime vuosina, ja yleisin muutoksen syy on johtajan siirtyminen toiseen tehtävään. Toiseksi yleisin syy oli eläköityminen. Lisäksi runsas viidennes kuntajohtajista irtisanoutui joko omasta aloitteestaan tai valtuuston erottamana.

Kuntalehden vinkkelistä näkee kuntien elämää ympäri Suomen. Joissakin kunnissa yhteistyö luottamusjohdon ja luottamushenkilöiden kanssa toimii. Jossakin se on käsittämättömän vaikeata. Keskusteluilmapiirillä on aina vaikutusta siihen, miten ihmiset jaksavat hoitaa työtään. Pelkkä työmäärä ei ratkaise.

KESKUSTELUIDEN JA TAPAAMISTEN PERUSTEELLA on syntynyt käsitys, että johtajat ottavat työnsä tosissaan ja omistautuvat. Vaikka kunnanjohtajan työ olisi se unelmaduuni, mistään helposta pestistä tuskin on koskaan kysymys. Kuntalaisten, luottamushenkilöiden ja ajan ilmiöiden puristuksissa varmasti tulee hetkiä, jolloin katuu ammatinvalintaansa.

Toisaalta parhaimmillaan työ voi olla niin palkitsevaa ja hyödyllistä, että unelmaduunista puhuminen on muutakin kuin sanahelinää.

Monessa kunnassa yhteistyö luottamusjohdon kanssa toimii.

Tiina Ojutkangas
on Kuntalehden päätoimittaja

Panelisteja olivat vasemmalta lukien Ari Kolehmainen, Kari Hakari, Minna Karhunen, Linda Leinonen, Erno Heikkinen ja Venla Hatakka.

Kuntaministeri Anna-Kaisa Ikonen toi juhlaseminaariin ministerin tervehdyksen.

Vuosisadan täydeltä kunta-alan oppia

Kunta-alan korkeakoulutuksen satavuotisjuhlasta kehkeytyi lämminhenkinen tapahtuma, jossa jaettiin opiskelumuistoja ja naurettiin.

Teksti Esko Pihkala **Kuvat** Timo Marttila

Tampereen yliopiston juhlasali vilisi torstaina 29. tammikuuta kunta-alan silmäätekeviä, kun alan korkeakoulutus Suomessa täytti tasavuosia.

100 vuotta kunnallisalan korkeakoulutusta -juhlaseminaari kokosi paikalle noin 180 hallintotieteilijää: tutkijoita, opettajia, alumneja ja opiskelijoita sekä keskeisiä kunta-alan vaikuttajia ja asiantuntijoita.

Seminaarissa puhunut kunta- ja alueministeri **Anna-Kaisa Ikonen** (kok.) kehui Kuntalehdelle, että suomalaiset kuntajohtajat ovat saaneet läpi vuosikymmenten hyvät pohjavalmiudet omalle työuralleen Tampereen yliopistosta.

Ministeri Ikonen on yhteiskuntatieteiden tohtori ja itsekin Tampereen yliopiston alumni. Ikosen pääaine oli sosiaalipolitiikka, mutta hän luki hallintotieteitä sivuaineena.

– Se (kunnallisalan koulutus) antoi minulle tiedollisesti tosi paljon ja opetti kriittistä ajattelukykyä, Ikonen kiittelee.

Kasinotaloudesta lamaan

Seminaarin hauskinta antia oli paneelikeskustelu, joka kokosi yhteen kuusi alumnia kuudelta eri vuosikymmeneltä muistelemaan omia opiskeluaikojaan.

Panelisteille esitettiin kysymys, mitkä yhteiskunnalliset teemat ja mullistukset puhuttivat kunnallisalan opiskelijoita sinun opiskeluvuosinasi. Vastaukset summasivat upeasti puoli vuosisataa lähihistoriaa ja suomalaista kunnallishallintoa erilaisine uudistuksineen ja villityksineen.

1980-luvulla opiskellut Sitran vanhempi neuvonantaja **Kari Hakari** muisteli Suomen kasinotaloutta ja sitä, kuinka auliisti lainahanoja löysällä pitäneet pankit rahoittivat opiskelijoiden kosteita illanistujaisia. Vuonna 1991 syöksyttiinkin sitten pankkikriisiin ja syvään lamaan.

1990-luvulla opiskellut Kuntaliiton toimitusjohtaja **Minna Karhunen** oli sitten lama-ajan opiskelija.

– Mieleen on jäänyt se säästäminen. Säästöjä etsittiin silloin kaikkialta. ”Palvelulupaus” alkoi sanana nousta esiin. Toinen asia, mistä puhuttiin, oli pormestareiden tulo Suomeen, Karhunen muistelee.

2000-luvulla opiskellut Laukaan kunnanjohtaja **Linda Leinonen** muisti, kuinka some jo teki tuloaan, mutta kunnallispolitiikan professori **Pentti Rönkkö** yhä piti sitkeästi piirtoheittimellä kalvosulkeisia.

– Kestävä kehitys alkoi nousta käsitteenä esille. Myös Kainuun hallintomalli oli kova sana. Ja Paras-hanke oli tulossa, Leinonen sanoi.

Remingtonista tekoälyyn

2010-luvulla opiskellut Suomussalmen kunnanjohtaja **Erno Heikkinen** muisti, kuinka paljon silloisen kuntaministerin **Henna Virkkusen** (kok.) suunnitelmat 70–100 kunnasta puhuttivat. Samoin alkoi olla puhetta tilaaja–tuottajamallista ja hyvinvointialueista.

2020-luvulla opiskellut Hämeen liiton yhteyskoordinaattori **Venla Hatakka** sanoi heti ykskantaan: korona.

– Ensimmäiset kaksi vuotta opiskeltiin kokonaan etänä, ei nähty ketään. Hyvinvointialueuudistus puhutti ja ratikka näkyi todella vahvasti opetuksessa käytetyissä esimerkeissä. Tekoälyä alettiin käyttää, Hatakka listasi.

Viimeisenä puheenvuoron saanut, 1970-luvulla opiskellut Flow Learning Instituten toimitusjohtaja **Ari Kolehmainen** ei käyttänyt tekoälyä, ei somea eikä edes tietokoneita.

– Remington ja korjauslakka olivat kovia sanoja, Kolehmainen nauratti yleisöä.

Kunta-alan kehittämissäätiön toimitusjohtaja Jenni Airaksinen on aiemmin työurallaan opettanut Tampereen yliopistolla.

Professori Arto Haveri.

SATA VUOTTA ALAN KORKEAKOULUTUSTA

- Kunta-alan korkeakoulutus viettää Suomessa satavuotisjuhlavuottaan.
- Kunnallisalan korkeakoulutus alkoi Helsingin kansalaiskorkeakoulussa vuonna 1926.
- Vuonna 1930 Kansalaiskorkeakoulu muutti nimensä Yhteiskunnalliseksi korkeakouluksi, joka muutti Tampereelle vuonna 1960.
- Kunnallistutkinto oli alusta lähtien himoittu valtaväylä kunnan virkoihin.

Moderni kuntajohtaja etsii tietoa

Maailman muutostahti on nykyään hengästyttävä. Kunta-alan korkeakoulutuksessa ei enää painoteta yksittäisiä tietoja tai taitoja, koska ne vanhentuvat nykyään nopeasti.

Teksti Esko Pihkala **Kuvat** Timo Marttila

Kunta-alan korkeakoulutus on sijoitettu Tampereen yliopiston organisaatiossa johtamisen ja talouden tiedekuntaan hallintotieteiden tutkinto-ohjelmaan.

Kunnallispolitiikan professori **Arto Haveri** toteaa, että hallintotieteiden tutkinto-ohjelma sai nykyisen muotonsa yliopiston organisaatiomuutoksen yhteydessä vuonna 2011. Tutkinto-ohjelmassa on viisi eri opintosuuntaa: ympäristöpolitiikka ja aluetiede, kunta- ja aluejohtaminen, julkinen talousjohtaminen, julkisoikeus sekä hallintotiede.

– Opiskelija hakee sisään hallintotieteiden tutkinto-ohjelmaan ja käy kandidaattivaiheessa kaikille yhteiset opinnot. Toisen lukuvuoden syksyllä haetaan omaan opintosuuntaan. Maisteriopinnot ovat sitten opintosuuntakohtaisia, Haveri pilkkoo osiin.

Hallintotieteiden tutkinto-ohjelmaan Tampereelle on vuosittain parituhatta hakijaa, joista 140 pääsee sisään. Haverin omaan, kunta- ja aluejohtamisen opintosuuntaan valitaan joka vuosi noin parikymmentä opiskelijaa.

> **Kuntajohtajat ovat demokratian vaalijoita paikallistasolla.**

Vuorovaikuttajana yhteisössä

Kunta- ja aluejohtamisen opintosuunnassa koulutetaan kunnille ja alueille johtamisen ja kehittämisen asiantuntijoita.

Haverin mukaan 2020-luvun kunta-asiantuntijan täytyy kyetä analyyttiseen ajatteluun ja nähdä eri toimintojen muodostama kokonaisuus. Kunnat eivät ole vain julkisia organisaatioita vaan paikallisyhteisöjä. Kunta-asiantuntijoita koulutetaan toimimaan vuorovaikuttajina tässä yhteisössä, jossa politiikka, yritykset ja asukkaat tulevat aivan kunta-asiantuntijan iholle.

– Kuntajohtajat ovat demokratian vaalijoita paikallistasolla. Kuntajohtajan työ on päätöksentekoa, päätöksenteon valmistelua, johtamista, palvelujen järjestämisen vaihtoehtoja ja hallintasuhteita eri organisaatioiden ja yhteisöjen välillä, Haveri luettelee.

Haverin mukaan kunta-alan korkeakoulutuksen tutkintorakenteessa ja sisällössä on tehty 2000-luvulla isoja muutoksia, koska maailma muuttuu nykyään nopeasti. Digitalisaation ja tekoälyn myötä muutostahti ei ainakaan hidastu. Kuntajohtajakoulutuksessa opetetaan nykyään vähemmän yksittäisiä tietoja tai taitoja, koska ne vanhentuvat nopeasti.

– Oleellista on kyky hankkia uutta tietoa. Yritämme opettaa opiskelijoita hankkimaan tietoa, jäsentämään tietoa ja kehittämään ja uudistamaan omaa kuntaa sillä tiedolla, Haveri kuvailee.

Haverin arvion mukaan 60–80 prosenttia kunta- ja aluejohtamisen opintosuunnasta valmistuneista maistereista työskentelee kuntien asiantuntija- ja johtamistehtävissä. Kunta-alan maistereita viedään töihin myös maakuntaliittoihin, hyvinvointialueille tai johtotehtäviin kuntien kanssa läheistä yhteistyötä tekeviin yrityksiin ja järjestöihin. Valtionhallinto ottaa oman osansa ministeriöihin. Osa kunta-alan ihmisistä työskentelee konsulttimaailmassa.

Kunta- ja aluejohtamisen yliopistonlehtori Anni Jäntti ja pääaineopiskelija Mikko Sainio toteavat, että kunta-alan korkeakoulutuksessa on parasta monipuolisuus. Sainion mukaan kursseilla ei tarvitse koskaan kirota, että taas tätä samaa.

Mistä ovat kunta-alan ihmiset tehty?

Kuntalehti kysyi kunta-alan korkeakoulutuksen satavuotisen taipaleen kunniaksi, millaiset ihmiset valitsevat elämäntyökseen kunta-alan. Kunta- ja aluejohtamisen yliopistonlehtori ja pääaineopiskelija vastaavat oman tarinansa kautta.

Teksti Esko Pihkala **Kuvat** Timo Marttila

Anni Jäntti ei osaa kuvitella toista työtä, jossa hän viihtyisi yhtä hyvin kuin kunta-alan tutkijana.

Kunta-alan opiskelijoiksi Tampereen yliopistoon hakeutuu kolmenlaisia ihmisiä.

Niitä, joille kiinnostus kunta-asioihin on tullut verenperintönä. Niitä, joilla välkkyy mielessä ura politiikassa tai kunnanjohtajana. Ja niitä, jotka muuten vain tuntevat määrittelemätöntä mielenkiintoa hyvin monenlaisiin asioihin yhteiskunnassamme.

Tällainen jaottelu syntyy, kun antaa Tampereen yliopiston kunta- ja aluejohtamisen yliopistonlehtorin **Anni Jäntin** ja pääaineopiskelijan **Mikko Sainion** puhua valitsemastaan alasta tunnin verran.

Jäntti ja Sainio asettavat molemmat itsensä viimeksi mainittuun ryhmään. Kumpikin kertoo olleensa jo lukioiässä kiinnostunut yhteiskunnallisista asioista, mutta kummallakaan ei ollut silloin vielä mitään hajua, että he päätyisivät opiskelemaan kunta-alaa.

– Meillä on hallintotieteiden tutkinto-ohjelmassa paljon opiskelijoita, jotka ovat kunta-alan viranhaltijoiden tai kunnallispoliitikkojen lapsia. Minulla ei ole sellaista taustaa. Minulla ei ollut mitään käsitystä, että yliopistossa voi edes opiskella kunnallisalaa, Jäntti aloittaa.

Jäntti oli vain tyttö Kajaanista, jonka kohtalon sinetöi se, että hän oli kerran käynyt kavereidensa kanssa Tampereella ja ihastui kaupunkiin.

– Päätin silloin, että haluan tulla opiskelemaan Tampereelle jotain yhteiskunnallista ainetta. Koska olen kiinnostunut vähän kaikesta, niin kunnallisala tuntui puoleensavetävältä, koska kunta on mukana kaikessa. Luin, että tästä koulutusohjelmasta tulee kunnanjohtajia. Päätin, että hyvä on, minusta tulee sitten kunnanjohtaja, Jäntti muistelee.

Meillä on hallintotieteiden tutkinto-ohjelmassa paljon opiskelijoita, jotka ovat kunta-alan viranhaltijoiden tai kunnallispoliitikkojen lapsia.

Sainio toteaa, että hänen tarinansa on aika samanlainen.

– Selailin pitkään, minkälaista koulutustarjontaa on Tampereella, kun olen kotoisin ihan naapurista Kangasalta. Minulla ei ollut vahvaa näkemystä siitä, mitä haluan alkaa opiskella. Kun sitten kuulin kunta- ja aluejohtamisen koulutusohjelmasta, niin se kuulosti mielenkiintoiselta. Kunta-alan opinnot vaikuttivat käytännönläheisiltä ja myös työllisyysnäkymät vaikuttivat päätökseeni, Sainio kertaa.

Monipuolinen toimintakenttä

Tampereen yliopiston organisaatiota ja hallintotieteiden tutkintorakenteita on myllätty 2000-luvulla samalla antaumuksella kuin kuntakenttää.

Esimerkki.

Jäntti pääsi opiskelemaan Tampereelle taloudellis–hallinnolliseen tiedekuntaan kunnallisalan koulutusohjelmaan vuonna 2001. Hän valmistui kunnallispolitiikan pääaineesta vuonna 2005. Sainio aloitti opiskelun Tampereella johtamisen ja talouden tiedekunnassa hallintotieteiden tutkinto-ohjelmassa vuonna 2022. Hän valitsi opintosuunnakseen kunta- ja aluejohtamisen, joka on syntynyt kunnallispolitiikan ja aluetieteen yhdistelmänä.

Tutkintorakenteet ja -nimikkeet muuttuvat, kunta-alan korkeakoulutus pysyy.

Sainion mukaan kunta-alan opintoja voi suositella nuorille, jotka ovat kiinnostuneita yhteiskunnallisista asioista, seuraavat uutisia ja politiikkaa ja tykkäävät pohtia asioita monelta eri kantilta. Jäntti lisää, että ala sopii todella monenlaisille ihmisille, koska kunnat ovat toimijoina niin laaja-alaisia.

Jäntin ja Sainion mielestä kunta-alan opinnoissa onkin ehdot-

Mikko Sainio ei opiskelijana vielä tiedä, minkälainen työura häntä odottaa. Hän voi kuitenkin hyvin nähdä itsensä tulevaisuudessa kaupungin tai maakuntaliiton asiantuntijatehtävissä.

tomasti parasta monipuolisuus.

– Kuntien tehtäväkenttä on niin valtavan laaja, että opinnoissa tulee tosi paljon erilaisia näkökulmia. Ei tule montaa kertaa vastaan tunne, että taas tälläkin kurssilla tätä samaa. Minulla on esimerkiksi itselläni musiikkitaustaa. Näen, että siitäkin voi tulla jossain vaiheessa apua, jos suuntaudun kunta-alalla kulttuurisektorille, Sainio pohtii.

Sainio ja Jäntti luettelevat hengästyttävän pitkän listan asioita, mitä kaikkea mahdollista kunta-alan koulutus voi pitää sisällään: strategista johtamista, aluetiedettä, demokratiaa, yhdyskuntakehittämistä, kaavoitusta, infrastruktuuria, innovaatioiden edistämistä, kaupunkikehittämistä, palveluja, monitasohallintoa, EU-asioita….

– Ja sisäpiirin vitsinä, että jokaisella kurssilla pitää käydä myös Tampereen kaupungin historiaa läpi, Sainio hymyilee.

Antoisa työura

Jäntillä on takanaan jo 20 vuoden työura kunta-alalla. Hänestä tuli tutkija ja yliopistonlehtori.

Jäntin mukaan tutkijanura alkoi urjeta, kun hän gradututkimukseensa liittyen osallistui viimeisenä opiskeluvuotenaan tutkimusapulaisena Kainuun hallintokokeilun arviointihankkeeseen.

– Kun valmistuin 2005, pääsin heti vuoden 2006 alussa töihin Kuntaliittoon kuntakehitys- ja tutkimusyksikköön. Työskentelin siellä muutaman vuoden. Sitten minut pyydettiin Tampereen yliopistoon Kainuun hallintokokeilun arviointihankkeen päätutkijaksi. Kokeilusta julkaistiin loppuraportti vuonna 2010, ja aloin valmistella aiheesta väitöskirjaani, Jäntti kertoo urapolustaan.

Väitöskirjansa valmistuttua Jäntti jäi Tampereen yliopistolle eri tehtäviin määräaikaisiin pesteihin, kunnes sai vakituisen yliopistonlehtorin viran vuonna 2022.

Jäntti toteaa, että hänen matkansa kunta-alan tutkijana on ollut erittäin antoisa. Hän ei osaa kuvitella toista työtä, missä hän viihtyisi yhtä hyvin.

–Tykkään tutkia, tykkään opettaa ja tykkään yhteiskunnallisesta vuorovaikuttamisesta. Olen unelmatyössäni. Se, mikä minua ehkä eniten inspiroi, on tämä vapaus. Se on minulle tärkeä arvo. Voin valita omat tutkimusaiheeni ja tehdä sellaisia asioita, jotka koen tärkeiksi ja merkityksellisiksi, Jäntti sanoo.

Kunta-alan opinnot vaikuttivat käytännönläheisiltä ja myös työllisyysnäkymät vaikuttivat päätökseeni.

Kunnanjohtajia ja poliitikkoja

Jäntiltä on kuitenkin kysyttävä, mitä matkan varrella tapahtui. Hänestähän piti tulla kunnanjohtaja.

Jäntti vastaa, että se ei ollutkaan häntä varten. Asia alkoi valjeta hänelle heti opiskeluaikoina.

– Kunnanjohtajana olet täysin palveluammatissa 24/7. Se ei sopisi minulle ollenkaan, Jäntti sanoo.

Onko jokaisen nuoren kunta-alan opiskelijan haave, että hänestä tulee isona kunnanjohtaja tai vähintään pääministeri niin kuin Tampereen yliopistossa kunta-alaa opiskelleesta **Sanna Marinista** (sd.)?

Sainio toteaa, että hän on miettinyt asiaa jonkin verran.

– Ne, jotka haluavat politiikkaan mukaan, ovat selkeä vähemmistö, vaikka kunta-alan opiskelijoissa onkin paljon ihmisiä, jotka ovat olleet mukana nuorisopolitiikassa. Sanoisin, että yksi neljäsosa tai yksi viidesosa on kiinnostunut lähtemään mukaan politiikkaan. Suurin osa meistä seuraa politiikkaa, mutta ei halua siihen mukaan, Sainio paljastaa.

Kuntajohtajan työssä haastetaan ja palkitaan

Kuntaliiton selvitys paljastaa muun muassa, että miehet johtavat suuria kaupunkeja ja naiset pieniä kuntia ja että älämölö ei kuormita kuten ennen.

Teksti Leena Hirvonen **Kuvitus** KRUT Collective, krut.fi

Talouspaineet, maailmantilanne, sosiaalisen median älämölö tai luottamushenkilöiden kritiikki. Muun muassa nämä seikat haastavat kuntajohtajien jaksamista, käy ilmi Kuntaliiton selvityksestä.

Laajassa selvityksessä kuntajohtajien työstä esiin nousee paljon hyvää. Stressiä koetaan, mutta ei niin paljon kuin esimerkiksi koronavuosina, eikä julkisen keskustelun sävykään kuntajohtajien kokemuksen perusteella enää rassaa kuten aiemmin. Johtajilla on lisäksi korkea koulutustausta.

– Työn mielenkiintoisuus, monipuolisuus ja merkityksellisyys näkyy korkeana työtyytyväisyytenä, haastavuus toisaalta kuntajohtajien lisääntyvänä vaihtuvuutena, kiteyttävät selvityksen toimittajat, Kuntaliiton strategiayksikön tutkimuspäällikkö **Marianne Pekola-Sjöblom** ja kehittämispäällikkö **Jarkko Majava**.

Selvityksessä tarkastellaan ja kuvataan kunnan- ja kaupunginjohtajien työtä niin faktojen, tutkitun tiedon kuin myös kuntajohtajien omien kokemusten kautta. Selvityksessä on tietoa muun muassa kuntajohtajien sukupuolesta, iästä, palvelusuhteesta, työkokemuksesta, koulutuksesta ja palkkauksesta sekä kuntajohtajien viime vuosien vaihtuvuudesta ja vaihtuvuuden taustalla olevista syistä.

Poliittinen sitoutuminen

Monissa kunnanjohtajien valintaprosesseissa on historian saatossa ollut merkitystä poliittisella suuntauksella tai aiemmalla puoluetaustalla. Joissakin kunnissa kunnanjohtaja on toiminut aiemmin kunnan luottamushenkilönä, jotkut näkyvämmässäkin poliittisessa tehtävässä. Nyt tilanne on muuttunut.

– On tärkeätä huomata, että vaikka kuntajohtajalla olisikin julkisesti tiedetty puoluekanta, tulee kuntajohtajan toimia sitoutumattomana ja puolueettomana viranhaltijana, kun hän valmistelee ja toimeenpanee päätöksiä, Majava muistuttaa.

Kunnanjohtajien ja ylipäätään päällikkötason viranhaltijoiden sitoutuminen poliittisiin puolueisiin näyttäisi erilaisten myöhempien tutkimus tulosten perusteella vähentyneen, vaikkakaan ei täysin poistuneen.

Miehet johtavat isoja

Enemmistö kuntajohtajista on edelleen miehiä, mutta naisten osuus nousee vuosi vuodelta. Noin joka kolmas kuntajohtaja on nainen, viimeisimmän virallisen tiedon vuodelta 2023 mukaan.

– Naisten yleistyminen kunnan- ja kaupunginjohtajina näyttäisi ainakin hetkellisesti pysähtyneen. Erityisesti yli 50 000 asukkaan kaupungit ovat vahvasti miesten johtamia, Pekola-Sjöblom sanoo.

Kuntien ja kaupunkien johtajat ovat keskimäärin 52-vuotiaita. Yleisimmin kuntajohtajat ovat 50–59-vuotiaita. Heitä on viimeisimmän, vuoden 2023 tietojen mukaan lähes 40 prosenttia kaikista kuntajohtajista. Vähintään 60-vuotiaiden osuus on kasvanut merkittävästi.

Nuoria johtajina on vähän.

– Alle 30-vuotiaista kuntajohtajista on tullut jälleen harvinaisuus. Vuonna 2020 heitä oli ennätykselliset 3 prosenttia kaikista kuntajohtajista.

Pääsääntöisesti kuntien ja kaupunkien johtajat ovat vakinaisessa virkasuhteessa. Kaupunginjohtajien keskuudessa määräaikaiset virkasuhteet ovat yleisempiä kuin kunnanjohtajilla. Määräaikaiset virkasuhteet ovat yleisimmin kuuden ja seitsemän vuoden mittaisia.

Kuntaliitossa tehdyn julkaisemattoman seurannan mukaan nykyiset kuntajohtajat ovat johtaneet nykyistä kuntaansa keskimäärin viisi vuotta.

Palkka vaihtelee

Kuntien ja kaupunkien johtajat ovat lähtökohtaisesti korkeasti koulutettuja. Yli 90 prosentilla on ylempi korkeakoulututkinto tai tutkijakoulutus: lisensiaatti tai tohtori. Vuodesta 2016 vuoteen 2023 kuntajohtajien koulutustaso on noussut merkittävästi.

– Tämä selittyy pitkälti siitä, että kuntajohtajien koulutusvaatimuksena on lähes poikkeuksetta ylempi korkeakoulututkinto. Lähes joka kymmenennellä kuntajohtajalla on tutkijakoulutus, kertoo Pekola-Sjöblom.

Kunnan- ja kaupunginjohtajien kuukausipalkka on ollut keskimäärin 9000 euroa vuonna 2023. Kuntajohtajien kuukausitulot vaihtelivat alle 2 000 asukkaan kun tien 7 000 eurosta yli 50 000 asukkaan kaupunkien 14 400 euroon.

Kuka haluaa kuntaan?

Kuntaliitossa tehdyssä, kunnanjohtajan viran kiinnostavuutta vuosina 1996–2016 koskevassa selvityksessä kävi ilmi, että hakijamäärät kuntajohtajaksi ovat vähentyneet 2000-luvulle siirryttäessä.

Pekola-Sjöblomin mukaan hakijamäärän laskuun vaikuttavat monet tekijät.

– Määrä riippuu paitsi yleisesti työtehtävien kiinnostukseen liittyvistä tekijöistä, kuten palkkauksesta, työn arvostuksesta ja vaativuudesta sekä työmarkkinatilanteesta, myös kunnan koosta, sijainnista, maineesta sekä yleisemminkin kuntajohtajapestien tarjonnasta.

Samaan aikaan vaihtuvuutta riittää. Viime vuosina (2022–2024) kuntajohtajien vaihtuvuus on ollut jopa suurta.

Työpaikan vaihtajien osuus on ollut runsas kolmannes kaikista kuntajohtajavaihdoksista.

Toiseksi yleisimpänä vaihdosten syynä on siirtyminen eläkkeelle. Kolmanneksi yleisin syy on kuntajohtajan irtisanoutuminen joko omasta aloitteesta tai valtuuston toimesta.

Tyytyväisiä enemmän

Useampi kuin neljä viidestä kunnan- ja kaupunginjohtajasta on ilmoittanut olevansa melko tai erittäin tyytyväinen nykyiseen työhönsä. Tyytyväisten osuus oli vuonna 2024 selvästi suurempi kuin vuosina 2020 ja 2022.

Pekola-Sjöblomin mukaan kuntajohtajien hyväksi kokema työkyky ja yleinen työtyytyväisyys näkyy myös vahvana työn imuna.

– Noin yhdeksän kymmenestä kuntajohtajasta on vähintään kerran viikossa innostunut työstään, tuntee itsensä vahvaksi ja tarmokkaaksi työssään sekä tuntee tyydytystä syventyessään työhönsä.

Stressiä paljon tuntevien osuus on vähentynyt vuosista 2020 ja 2022 ja on kyselyvuonna 2024 samalla tasolla kuin vuonna 2018.

Stressiä työstään tuntevia kuntajohtajia on eniten alle 40-vuotiaiden ja vähiten vähintään 60-vuotiaiden keskuudessa.

Selvityksen mukaan myös kuntakoolla näyttäisi olevan merkitystä stressin kokemuksiin: yli 20 000 asukkaan kunnissa toimivat kuntajohtajat kokevat vähemmän stressiä kuin pienempien kuntien johtajat.

– Positiivista on, että julkisella keskustelu- ja päätöksentekoilmapiirillä on aiempaa vähemmän kielteisiä vaikutuksia omaan työhyvinvointiin, sanoo Pekola-Sjöblom.

Voimavaroja kuntajohtajille tuovat läheiset ja yhteisöllisyys.

Nämä seikat stressaavat

Ohessa poimintoja selvitystä varten haastateltujen kuntajohtajien kokemuksista kuormittavista seikoista. Sitaatit on poimittu selvityksestä ja ne ovat anonyymejä.

”Sähköpula, Ukrainan kriisi, Hybridiuhkat”

”Sote-uudistuksen jälkivaikutukset, TE-uudistus, nopea lainsäädännön muutosvauhti”

”Talouden tasapainottaminen ja kouluverkkoon liittyvät päätökset ovat rikkoneet hyvää päätöksentekokulttuuria”.

”Luottamushenkilöiden keskinäiset ristiriidat ja niistä johtuva päätöksen teon epäjohdonmukaisuus. Työn kyseenalaistaminen ja arvostelu.”

Voimavaroja kuntajohtajille tuovat läheiset, yhteisöllisyys sekä asioiden edistäminen. Kyselytulokset osoittavat, että kunnan- ja kaupunginjohtajilla on omassa työssä jaksamiseksi vahvat ja laajat tukiverkostot. Kaikkein yleisimpiin ja arvostetuimpiin lukeutuvat oma perhe, johtoryhmän jäsenet ja kuntajohtajakollegat.

”Kyllä paras tekijä on se, kun saa valmista ja näkee ihmisten/kuntalaisten tyytyväisyyden. Useimmiten jopa hymy niiden huulilla, jotka äänekkäästi vastustivat asiaa, ovatkin nyt tyytyväisiä. Se on kyllä erittäin voimaannut tavaa.”

”Verkostot ja kollegat ovat ensiarvoisen tärkeitä, koska ilman heitä tästä hommasta ei tulisi yhtään mitään. Vaikka joskus on vaikeaa, kollegoiden ja ystävien tuki auttaa!”

Muonion kunnanjohtaja Laura Enbuska-Mäki yllättyi aikoinaan muutosvauhdista.

Tuki ja yhteistyö tarpeen

Pekola-Sjöblomin ja Jarkko Majavan mukaan kuntajohtamisen työn isona määrittelevänä tekijänä voidaan pitää uuden julkisen hallinnan aikaa. Ajan haasteisiin vastataan muun muassa verkostojen johtamisella, yhteistyöllä ja osallistumalla monin eri tavoin.

Tuki on johtajalle työssä tarpeen.

– Talous- ja henkilöstöjohtaminen ovat oleellinen osa työtä, mutta usein myös asioita, joihin kuntajohtajan toivoisi saavan vahvan tuen omalta johtoryhmältä ja alaisiltaan. On tärkeää, että kuntajohtajan työn painopisteistä ja työn tekemisen tavoista on kuntajohtajan ja johtavien luottamushenkilön keskuudessa yhtenäinen näkemys, selvityksen kirjoittajat toteavat.

– Jokaisen kuntajohtajan vastuulla on huolehtia itsestään ja omasta hyvinvoinnistaan, mutta luottamushenkilöiden tehtävänä on osaltaan varmistaa, että kuntajohtaja voi suoriutua työstään.

Yllätysten aika

Muonion kunnanjohtaja, **Laura Enbuska-Mäki**, tunnistaa selvityksessä esiin nousseet ilmiöt. Kunnanjohtajan tehtävään vuonna 2019 valittu Enbuska-Mäki oli valituksi tulleessaan 32-vuotias. Koulutukseltaan hän on kasvatustieteen maisteri.

– Olin toiminut kunta-alalla jo tovin ennen kunnanjohtajaksi tuloa ja sijaistanut edellisessä työpaikassani kunnanjohtajaa. Tiesin, mihin tulen, mutta en olisi voinut kuvitellakaan tuolloin, millainen muutosvauhti siivittää kuntatyöntekoa 2020 alkaen, kuinka nopeasti toimintaympäristö muuttuu ja että muutoksiin on kyettävä reagoimaan nopeasti.

Hän kehuu muiden johtajien ja luottamushenkilöiden tukea tehtävässään.

– On sanottava, että positiivisessa merkityksissä olemme pystyneet Muoniona kehittymään eteenpäin paljon suuremmin askelin, kun olisin aloittaessani osannut arvioida. Työ on myös opettanut paljon, ja olen saanut kehittyä tehtävässäni.

> Työ on myös opettanut paljon.

KT: Kunnanjohtajasta tuli pakollinen kaikkiin kuntiin vuoden 1976 kunnallislain voi maantulon myötä vuodesta 1977 alkaen.

KT: Vuoden 2025 alussa kunnan- tai kaupunginjohtajia on 286 Manner-Suomen kunnassa ja 15 Ahvenanmaan kunnasta.

FUTURIC
TIN
AME
BOCU
matchmaking

Värikäs on Anna Perho ja niin on myös kuvauspaikka Innovation Home Helsingissä.

Stadi vastaan lande? Anna Perholla on paikka molemmille

Anna Perho on paitsi viestinnän kova ammattilainen, myös helposti innostuva ihminen, joka lähtee mukaan uusiin juttuihin ja miettii vasta juostessaan mitä ja miten pitäisi tehdä.

Teksti Outi Airola **Kuvat** Markus Sommers

Rakastan kaupunkia ja olen ylpeä helsinkiläinen, maalla taas olen tosi ylpeä maalainen.

ANNA PERHO

- **syntynyt**: 1970
- **perhe:** aviomies ja kaksi poikaa
- **koulutus:** agrologi, ratkaisukeskeinen valmentaja
- **työt:** kolumnisti, toimittaja, juontaja, tuottaja, yritysvalmentaja, viestintäkouluttaja
- **tunnustukset:** Vuoden radiotoimittaja 2016

TEOKSET

- Tallin tyypit (2006)
- Hevosenostajan opas (2008)
- Anna palaa. Elä omaa elämääsi, älä muiden (2011)
- Superarkea! Käytännön opas helpompaan elämään (2013)
- Superarkea 2 - Työ + Perhe = Onnistuu (2015)
- Antisäätäjä: Fiksun ajankäyttäjän opas (2017)
- Suorat sanat (2019) radiotoimittaja 2016

Anna Perhon kerrotaan olevan suorapuheinen, hauska ja inspiroiva puhuja. Tämä on helppo uskoa. Helsingin ytimessä sijaitsevan kodin värikkäät tapetit ja rento sisustus istuvat kuvaan ihmisestä, joka ei pyri neutraaliin ulostuloon tai viileän etäiseen persoonaan. Välittömyys on ensimmäinen mielikuva, joka Perhosta tulee mieleen.

– Ajattelen, että koti on ihmisen sielun kuva. Itselläni on rikas sisäinen maailma, tämä ehkä jotenkin heijastaa sitä.

Anna Perho kasvoi Ypäjällä pienessä aseman sivukylässä, mutta koti ei ehkä edustanut perinteistä suomalaista asumista.

– Lapsuudenkotini oli vanha talo, jossa näkyi isoäitini intohimoisen sisustamisen jälki. Siellä oli jänniä ratkaisuja ja se on varmasti jättänyt jäljen. Olen aina ihaillut englantilaista kartanotyyliä, jossa on paljon värejä ja kaikki hullusti sekaisin, mutta kuitenkin joku järki.

Lapsuus Ypäjällä maatalossa oli täynnä ihmisiä, aikaa, eläimiä ja luontoa. Anna oli myös isovanhempiensa ensimmäinen lapsenlapsi ja sai sitäkin kautta paljon huomiota.

– Minusta tuntuu, että sain tippua jonkinlaiseen rakkauden pataan. Minulla oli etuoikeus äärimmäisen turvalliseen ja huolettomaan lapsuuteen, minkä arvon olen tiedostanut täysin vasta aikuisena.

Aikaa ja yksinoloa

1970-luvun Ypäjän sivukylällä oli vielä kaksi kauppaa, kaksi pankkia, sivukirjasto, koulu ja posti. Raitilla oli elämää, joka hälveni 1990-luvulle tultaessa. Tuolloin kylällä oli enää yksi kauppa. Anna seurasi maaseudun murrosta näköalapaikalta, mutta ei osannut sitä murehtia.

– Kun olin alle kouluikäinen, kylällä ei ollut muita lapsia, joten löysin kavereita vasta koulussa. Se ei haitannut, sillä olen aina viihtynyt hyvin yksin.

Lapsena Anna eli paljon mielikuvitusmaailmassa, jonne hän sukelsi kirjojen avulla.

– Äiti oli fiksu ja opetti minut lukemaan nelivuotiaana. Vaikka kavereita ei ollut, oli kirjoja ja sitä kautta suuri sisäinen maailma ja myös vahva suhde eläimiin.

Myöhemmin Anna sai kaksi pikkuveljeä, joista toinen pitää nyt kotitilaa. Yhteys vanhalle kotitilalle on edelleen olemassa.

– Olen läheisissä väleissä veljieni ja heidän perheittensä kanssa. He ovat luottoihmisiä, jotka ovat aina olleet lähellä.

Suvun vahvat naiset

Hevosiin Anna hurahti jo varhain. Hän arvelee hevoshulluuden periytyneen jo isoisoäidiltä, joka oli aikansa erikoisuus kylällä. Isoisoäiti opiskeli aikanaan Saksassa klassista laulua, kunnes rakastui ja päätyi rakkauden perässä Ypäjän tilalle perustamaan perhettä. Kaikki ei kuitenkaan mennyt niin kuin piti.

– Isoisoisä lähti Kanadassa käymään eikä tullut koskaan takaisin. Mamma jäi pienen lapsen kanssa pitämään tilaa. Meidän vintillä on edelleen valtava määrä maatalousoppaita. Luulen, että hän on niitä lueskellut ja yrittänyt selvittää, miten asiat kuuluisi tehdä.

Isoisoäiti kuoli samana vuonna kun Anna syntyi, mutta hän elää vahvasti perheen ja kyläläisten muistoissa.

– Hänestä on paljon legendaarisia juttuja. Hän oli tosi itsepäinen ja määräsi muun muassa, että talon kuisti siirretään etupuolelta takapuolelle, että hänen ei tarvitse nähdä turhia ihmisiä. Hän halusi mietiskellä ja polttaa pilliklubia rauhassa.

Seuraava polvi jäljitti Kanadaan kadonneen isoisoisän vaiheet vuosia myöhemmin. Löytyi toinen perhe ja isoäidille uusi sisko. Heistä tuli hyviä ystäviä.

– Myös yhdennäköisyys yllätti. Jopa heidän puolisonsa olivat kuin veljeksiä!

Hevoskasvattajana ja maatalousyrittäjänä toimineen isoisoäidin tarina on antanut vahvan pohjan myös Annalle.

– En ole koskaan ajatellut, että en voisi tehdä jotain siksi, että olen tyttö. Vahvan naisen esikuva on ollut kohdillaan. Myös molemmat isoäidit olivat aikamoisia ilmoittelijoita ja osaan antaa arvoa sille.

> **En ole koskaan ajatellut, että en voisi tehdä jotain siksi, että olen tyttö. Vahvan naisen esikuva on ollut kohdillaan.**

Toimittajan työ kiinnosti

Moni toimittaja päätyy alalle erilaisten sivupolkujen kautta, mutta Annan reitti oli liitusuora.

– Olin kirjatoukka ja lempiluettavaani oli Tintti, tuo urhea toimittaja, joka sarjakuvissa ratkoi arvoituksia ja seikkaili ympäri maailmaa pienen koiransa kanssa. Jo silloin virisi ajatus siitä, että tällainen ammatti on olemassa.

Vahvempi kimmoke tuli kotiin tulleesta Suomen Kuvalehdestä, josta Anna löysi kiinnostavan artikkelin 11-vuotiaana.

– Siinä kerrottiin kuuluisasta kohusta, jossa Stern-lehti väitti löytäneensä Hitlerin päiväkirjan. Kävi ilmi, että se ei ollutkaan totta. Ymmärsin, että toimittaja voi myös paljastaa valheita. Siitä syntyi eetos, että tuota haluan tehdä.

Vielä lukiossa ajatus toimittajan opinnoista eli vahvana.

– Mutta Tampereen viestinnän oppilaitoksen kirjoista tajusin, että tästä ei tule mitään. Olen käytännön ihminen ja ajatus siitä, että pitäisi kuluttaa neljä tai kuusi vuotta pohtien viestejä ja niiden vastaanottamista, tuntui yhtäkkiä mahdottomalta. Se ei ollutkaan sitä seikkailua, jota olin janonnut.

Jonkinlaista seikkailua ja uuden oppimista tarjosi parikin kansanopistoa, joiden luovilla linjoilla Anna Perho viihtyi pari vuotta. Nekään eivät lopulta avanneet selkeitä tulevaisuudensuunnitelmia ja yhtäkkiä vanha hevosrakkaus nosti päätään.

– Ajattelin, että teen hevosista itselleni ammatin. Lähdin maatalouskouluun ja vaikka ensimmäiset päivät Kemiön saarella pellon laidalla leikkuupuimurin kimpussa panivat jo katumaan päätöstä, lusin koulun loppuun.

Viimeisenä vuonna aukeni harjoittelupaikka hevosalan lehdessä.

– Olin ollut siellä ehkä minuutin, kun tiesin että se on minun paikkani ja kutsumus maailmassa!

Sitten kohtalo puuttui peliin lopullisesti. Oli viimeinen kouluvuosi, kun hevoslehden päätoimittaja sai potkun päähänsä ja joutui sairaseläkkeelle. Hän ehdotti Annalle lehden haltuun ottamista. Elettiin 1990-luvun laman syvintä aikaa. 24-vuotiaalla maatalousalan opiskelijalla ei ollut taskussaan latin latia, mutta intoa senkin edestä.

– Jostain käsittämättömästä syystä pankki antoi lainaa.

Kovat oppivuodet

Minkä tahansa lehden tai ylipäätään median pyörittäminen vaatii monenlaista osaamista. Tietoa karttui tekemisen kautta, kun Anna Perho tarttui toimeen isoisoäitinsä geeneillä.

– Voi sanoa, että oppimiskäyrä oli aika helkkarin jyrkkä!

Hän pohtii omaa tietänsä ja sen kulkua, jossa toistuu aina sama kaava. Kaava, joka ei ole turvallisuushakuisen tai aran ihmisen tapa elää ja olla.

– Aina kun olen keksinyt jotain uutta, olen mennyt juttuihin mukaan ja alkanut vasta siinä juostessa selvittää mitä ja miten tehdään.

Lehtibisnes kesti pari vuotta, kunnes isompi toimija osti aviisin. Rahaa ei jäänyt, mutta velat tuli kuitattua. Kaupan myötä Annalle aukeni työ isossa kustantamossa, mutta se ei toiminut.

– Olin tottunut kovaan työtahtiin ja yrittäjän autonomiaan, jossa saa itse päättää mitä tekee. Työ kustantamossa ei ollut minua varten.

Tuli vielä muita töitä media-alalla - ja koukkaus muun muassa Inhimillisen tekijän taustatoimittajaksi.

Puhujan ammatti

Anna Perho tunnetaan aiemmista tekemisistään toimittajana, juontajana, käsikirjoittajana ja kolumnistina. Monipuolinen kokemus on vienyt pikkuhiljaa valmentajaksi ja puhujaksi, viestinnän ammattilaiseksi. Tämä kelkka lähti liikkeelle taannoin Ruotsissa muotiin nousseesta selfhelp-kirjallisuudesta, joka keskittyi lähinnä ruuhkavuosista selviämiseen. Anna sai idean vastaavan kirjan kirjoittamiseen. Syntyi Anna palaa – elä omaa elämääsi, älä muiden. Tuli vielä Superarkea, Suorat sanat ja Antisäätäjä, josta tuli sittemmin bestseller.

– Puolituttu luki kirjan ja pyysi minut puhujaksi johonkin. Menin innoissani ja oivalsin, että tällainen professio kuin puhuja on olemassa. Se on hassu ammatti, tavallaan maailman vanhin.

Syntyi lisää kirjoja, jotka keskittyvät hyvinvointiin työssä ja kotona, omassa elämässä. Kirjat kertovat muutoksista selviämisestä, erilaisista vaikeuksista - ja ratkaisuista, joilla vaikeuksista noustaan. Puhumisesta tuli kuitenkin Annan varsinainen intohimo, joka ei ole sammunut.

Kaupunki vastaan maaseutu?

Kuntalehden kolumnistina Anna Perho pystyy ammentamaan niistä kohtaamisista, joita syntyy puhujankeikoilla ympäri Suomea. Suomi on monenlainen maa, maakuntien, syrjäkylien ja suurten kaupunkien väripaletti, jossa on elämää laidasta laitaan. Kakkosasunnossa maaseudulla pääsee muistamaan Helsingin ulkopuolisen Suomen.

– Minulla on vahva kaksoisidentiteetti. Rakastan kaupunkia ja olen ylpeä helsinkiläinen, maalla taas olen tosi ylpeä maalainen. Tietynlainen joviaalius ja tervejärkisyys elää rikkaammin suurten kaupunkien ulkopuolella.

Suuren kaupungin ja syrjäisen maaseudun ero ei ole itsestäänselvyys. Maaseutu voi nykyisin olla yksinäinen paikka, kun ihmiset liikkuvat autoilla ja nuorisoseurojen talot ovat hiljentyneet. Suuressa kaupungissa taas voi helpostikin löytää juttuseuraa.

– Saatan itse korttelikävelyllä kaupungissa jutella tutun ruokakauppiaan, kukkakauppiaan ja ompelijan kanssa samalla reissulla ja se on ihan parasta.

Suomen ja kuntien muutokset eivät aina saa silittelyä toimittajalta. Kylänraitit ovat hiljaisia, yhteisöllisyys on rapissut, ihminen uhkaa hukkua digitalisaation mustaan aukkoon ja hallinnon syövereihin. Ne, jotka apua tarvitsevat, eivät sitä aina löydä.

– Välillä tuntuu, että hallinnosta on tullut itseään ruokkiva hirviö. On unohtunut se, että hallinto on ihmistä varten.

> **Välillä tuntuu, että hallinnosta on tullut itseään ruokkiva hirviö. On unohtunut se, että hallinto on ihmistä varten.**

Perhe-elämä kantaa

Anna Perhon elämään kuuluu aviomies ja kaksi aikuista poikaa.

– Olen nauttinut elämästäni poikien äitinä. Se on ollut yllättävän helppoa, kun muistan miten hankala teini olin itse. Myös puolison kanssa jaksamme innostua toistemme jutuista vielä kahdenkymmenen vuoden jälkeenkin.

Hyvä perhe-elämä, utelias elämänasenne ja mielekäs työ pitävät yrittäjän liikkeessä. Tuoko työelämä vielä jotakin uutta, se jää nähtäväksi.

– Olen toiminnan ihminen, eikä paikalleen jääminen sovi meikäläiselle. Kun on pulssia ja meininki pysyy, asiat rullaavat.

Anna sydän sykkii edelleen lapsuudenmaisemille, hevosille ja sille Ypäjän kotitilalle, jonne isoisoäiti joskus jäi pienen lapsensa kanssa.

– Mietin usein, mistä hän voimansa ammensi ja mitä hän mahtoi pohtia pilliklubia polttaessaan.

Ehkäpä siitä syntyy joskus kirja?

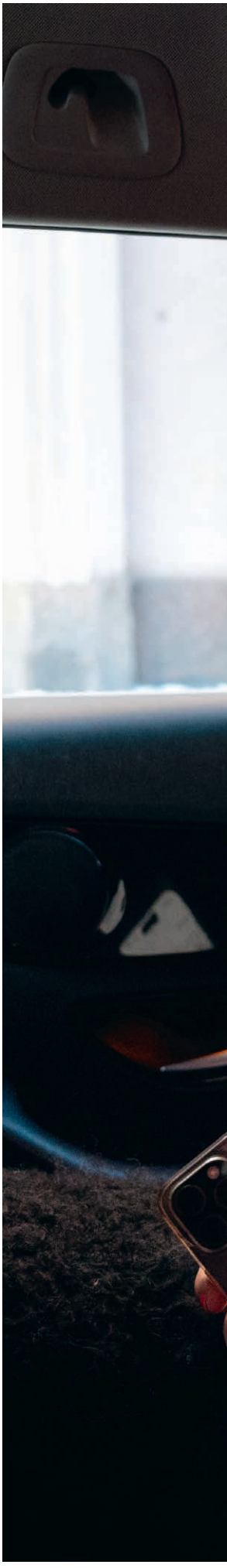

Monitoimi-ihmisen arjessa kuljetaan paikasta ja tilanteesta toiseen.

Paalupaikat sujuvaan päätöksentekoon

Kunnanhallitusten puheenjohtajille räätälöity koulutus saa kiitosta osallistujiltaan.

Teksti ja kuvat Jouni Lampinen

Kaupunginhallituksen puheenjohtajat Joona Paija (vasemmalla) Urjalasta, Minna Leinonen Kajaanista ja Jukka Hämäläinen Jyväskylästä korostivat vertaistuen merkitystä koulutuksen aikana.

Kuntaliiton järjestämä maksuton ja kaksipäiväinen koulutus kunnanhallituksen puheenjohtajille on ollut täysosuma.

Keskusteluissa on paljon sisältöä ja tunnettakin, kun puheenjohtajat käyvät yhdessä läpi kunta-alan asiantuntijoiden johdolla esiin nousevia aiheita.

– Luottamuksen ilmapiiri on tärkeä, Kajaanin kaupunginhallituksen puheenjohtaja **Minna Leinonen** (kesk.) sanoo.

Kaksipäiväinen ohjelma ei ole tupaten täynnä asiaa, mikä on hyvä asia, Leinonen vahvistaa.

– On aikaa keskustella asioista. Tämä on järjestetty sillä tavalla.

Koulutuksesta saa Leinosen mukaan verkostoja, vertaistukea ja uutta tietoa.

– Se on hyvä, että täällä on sellaisia, jotka ovat olleet kauemmin näissä tehtävissä ja sellaisia, jotka ovat vasta aloittaneet. Meitä on erilaisia, erilaisissa tilanteissa.

Johdonmukaisuus on tärkeää.

Oppia avainrooleihin

Kuntapolitiikka- ja -johtaminen -yksikön johtaja **Sini Sallinen** kertoo, että Kuntaliiton kuluvaa valtuustokautta koskettava koulutus on ensimmäinen laatuaan.

Hyvää palautetta saanut valmennus eteni viime syksynä kolmen koulutusryhmän voimin ja esimerkiksi Leinonen kuului kuluvan vuoden ensimmäiseen koulutusryhmään.

– Tämä on tarkoitettu kaupungin- ja kunnanhallitusten puheenjohtajille. Toivotaan, että tähän tartutaan kaikkialla. Hallituksen puheenjohtajat ovat avainroolissa, Sallinen sanoo.

Kuntaliitto on saanut Finnish Consulting Groupin kautta lisävoimia koulutuksen sisällön kehitykseen. Työssä on onnistuttu, Sallinen katsoo.

– Ensimmäisistä ryhmistä kerättyjen palautteiden keskiarvo oli 4,7, kun koulutusta arvioitiin asteikolla yhdestä viiteen. Se on esimerkiksi lämmittänyt, kun on sanottu, että tämä on ollut paras koulutus ikinä.

– Vaikka tietoa on koulutuksessa paljon ja tietoa on maailma pullollaan, niin kaikkea ei tarvitse tietää puheenjohtajankaan. Tätä on painotettu myös koulutuksessa, sanoo Urjalan kunnanhallituksen puheenjohtaja **Joona Paija** (kok.).

– Mutta kun olemme johtavassa asemassa, niin meidän on tiedettävä toimintatavat ja menetelmät, joita prosessissa tarvitaan. On hyvä tietää myös, keneltä voi kysyä tarpeen tullen, kun ei itse tiedä.

Tilanteet kehittyvät toisinaan hyvinkin nopeasti.

– Tiedonvälitys on nopeampaa kuin aikaisemmin. Maailmalla tilanteet muuttuvat äkkiä ja voi olla, että kunnassakin tilanteet muuttuvat äkkiä. Reagointinopeuden on oltava herkässä, Paija jatkaa.

Maltti on valttia

Jyväskylän kaupunginhallituksen puheenjohtaja **Jukka Hämäläinen** (sd.) korostaa, että johtajan on tarvittaessa oltava tyynenä tiukoissakin käänteissä.

– Vaikka maailma on hektinen, niin koskaan ei ole niin kiire, etteikö kerkeä niin sanotusti siirtää piippua suupielestä toiseen. Ja miettimään, miten asiaa olisi hyvä hoitaa.

Asioiden hoitamista eri vaiheissa auttaa, kun ei joka kerta tarvitse keksiä pyörää uudelleen.

– Meillä pitää olla koko visio, mihin ollaan menossa, Hämäläinen näkee.

Minna Leinonen huomauttaa erilaisten kansainvä-

Kuntatalolla järjestettävään koulutukseen osallistunut Jukka Hämäläinen (vasemmalla) kertoo, että tiukoissakin paikoissa puheenjohtajan on yritettävä miettiä rauhassa oikeaa ratkaisua.

listen ja kansallisten tapahtumien heijastuvan usein myös kuntiin.

– Tietty epävarmuus, mitä on, niin siinä puheenjohtajienkin on puntaroitava ja tuotava vakautta kuntaan, ja ehkä palauttaa ihmisiä niiden perusasioiden äärelle.

– Pitää muistuttaa itseä ja tarvittaessa muitakin, mikä on se kaupungin tai kunnan perustehtävä.

Tässä yhtälössä on huomioitava sekin, että luottamushenkilöt puheenjohtajista lähtien ovat puolueidensakin kautta usein vahvastikin mukana valtakunnan politiikassa – tavalla tai toisella.

Haasteita on siis monenlaisia ja ne ovat ehkä monimutkaisempia kuin aiemmin, puheenjohtajat myöntävät.

Paija sanoo, että tiedon määrän kasvaessa vaihtoehtojakin on enemmän, mikä voi tuntua joskus hyvältä ja toisella kertaa kuormittavalta tekijältä.

Jukka Hämäläisen mukaan yleinen taloudellinen tilanne on myös muuttanut sitäkin, mitä on olla puheenjohtaja.

– Ennen jaettiin rahaa ja rakennettiin ja tehtiin. Ja nyt se on melkein sitä, että mietitään, mistä leikataan, Jukka Hämäläinen pohtii.

Hyvä puheenjohtaja on läsnä silloin, kun ollaan yhdessä.

– Pistää persoonansa peliin, Joona Paija näkee.

– Olla oma itsensä, Leinonen jatkaa.

Yksiselitteistä vastausta ei voi antaa Paijan mukaan siihen, minkälainen puheenjohtajan olisi oltava.

– Avoin keskustelukulttuuri on oltava siinä, että ongelmatilanteita pystytään ratkomaan nopeasti ja puuttumaan niihin. Päätöksenteossa on oltava avoimena muutosesitysten ja valmistelun suhteen joka suuntaan, että ei tule turhia yllätyksiä, jos halutaan tehdä jotenkin toisin, Paija näkee.

Ilmapiiri vaikuttaa

Koko ajan on oltava valmis viemään asioita eteenpäin ja kuunneltava, mihin suuntaan halutaan mennä.

– Johdonmukaisuus on tärkeää. Jos päätöksenteko on kauhean poukkoilevaa, sitten menee vaikeaksi, Jukka Hämäläinen näkee.

Ilmapiiriin on tärkeä panostaa, ja sitä asiaa käytiin monien muiden seikkojen tavoin myös puheenjohtajien koulutuksessa läpi.

On tiedettävä toimintatavat ja menetelmät.

PUHEENJOHTAJA

- Hallituksen puheenjohtajaksi valittiin 269 suomenkielistä.
- Ruotsinkielisiä hallituksen puheenjohtajia on Manner-Suomen kunnissa 22.
- Ruotsinkielisistä puheenjohtajista 21 toimii tehtävässään kaksikielisessä kunnassa ja yksi suomenkielisessä (Hattulan kunta).
- Edellä mainitut tiedot on poimittu kuluvan valtuustokauden alusta.

Lähde: Kuntaliitto

Kuntapolitiikka- ja -johtaminen -yksikön johtaja Sini Sallinen sanoo, että uudenlaisen koulutuksen on käynyt jo 60 kunnan- tai kaupunginhallituksen puheenjohtajaa.

Jukka Hämäläisen mukaan ei ole kiva tehdä päätöksiä, jos on kireä ilmapiiri.

– Sitten jos on ilmava ilmapiiri, jossa on helppo hengittää, niin voi esittää omia näkemyksiä ilman, että syntyy turhaa kiristelyä.

Minna Leinonen korostaa arvostavan kohtaamisen merkitystä.

Vain asiat riitelevät.

– Vaikka ollaan eri mieltä, niin ei mennä henkilökohtaiseen. Ihmiset eivät toivon mukaan riitele, Leinonen sanoo.

Epäasiallisesta käytöksestä ja häirinnästä on voitava puhua matalalla kynnyksellä, jos sellaista kokee.

Jotta todella voidaan avoimesti puhua vaikeistakin asioista, niin siinä juuri puheenjohtajalla on iso rooli.

Lisäksi puheenjohtajat huomauttavat, että esimerkiksi kokouksen aikana on aina hyvä huomata, missä kohtaa on aika äänestää.

Eri mieltä saa olla.

Kokemusta tarvitaan

Manner-Suomen 292 kuntaan valittiin kesäkuussa kaikkiaan 1 709 puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa: valtuustoihin 930 ja kunnanhallituksiin 779.

Valtuutettuja valittiin yhteensä 8 586.

Kuntaliiton tutkimuspäällikkö **Marianne Pekola-Sjöblom** avasi kunnanhallituksen puheenjohtajien analyysissa, että valtuustokauden alussa kunnanhallituksen puheenjohtajista naisia oli 127 ja miehiä 165.

Kunnanhallituksen puheenjohtajien keski-ikä oli 52 vuotta nuorimman ollessa 22 vuotta ja vanhimman 81 vuotta valtuustokauden alussa.

Kesäkuussa 2025 valituista hallituksen puheenjohtajista 27 oli ollut vähintään kolmatta kautta hallituksen puheenjohtajana.

Kunnanhallituksen puheenjohtajista uudelleenvalittuja valtuutettuja oli 87 prosenttia.

Lisäksi Kuntaliiton tutkimuspäällikkö kävi läpi, että valtuustokauden alussa 31 prosenttia kunnanhallituksen puheenjohtajista oli ollut samassa johtoasemassa myös valtuustokauden 2021–2025 alussa.

Hallituksen puheenjohtajaksi valittiin suurimman puolueen eniten ääniä saanut ehdokas 135 kunnassa.

Manner-Suomessa on 292 valtuustoa, joiden paikkamäärät vaihtelevat 13 paikasta 85 paikkaan.

Valttikorttina kaunis asuinympäristö

Kuntapäättäjät ovat avainasemassa haettaessa uusia tuulia rakentamiseen, linjaa ruotsalaisarkkitehti Erika Wörman.

Teksti Jouni Lampinen

KARTANONKOSKI

- Vantaan Aviapoliksen suuralueen Pakkalan kaupunginosassa sijaitseva asuinalue.
- Sinne on rakennettu pääosin 2000-luvun alussa kerros-, pien- ja omakotitaloja sekä muutama julkinen rakennus.
- Asuntojen neliöhintojen perusteella yksi Vantaan kalleimpia alueita.

Kartanonkoski on muuttunut entistä vehreämmäksi vuosien varrella. Kuva: Vantaan kaupunki, Sakari Manninen

Vantaan Kartanonkoski on valtavirrasta poikkeava asuinalue, jossa sekä talot että puutarhat tuovat väriä arkeen.

Kartanonkosken äitinä tunnettu arkkitehti **Erika Wörman** painottaa, että värillä on väliä.

– Mitä tapahtuu, jos kaikki on eri sävyn harmaata? Me tylsistymme, Wörman sanoo.

Sillä on merkitystä tietysti, miltä rakennukset näyttävät, mutta erityisesti ruotsalaisarkkitehti painottaa kokonaisuutta.

Wörman kiinnittää huomiota talojen lisäksi myös muuhun rakennettuun ympäristöön ja luontoon, miten se on osana kokonaisuutta.

Katujen on oltava viihtyisiä, hän linjaa.

– Kadut ovat arvokkaita. Me kaikki tavallaan omistamme ne, asuinpaikastamme riippumatta.

Wörman luottaa siihen, että puutarhoja ja värikkyyttä korostaville kaupunginosille riittää kysyntää myös tulevaisuudessa.

Aikaa kestävä

Vuosina 2000–2010 rakennettu Kartanonkoski on edelleen hyvin suosittu asuinalue, vahvistaa Vantaan kaupunkisuunnittelujohtaja **Sampo Perttula**.

– Vantaalle on tärkeää, että meillä on vetovoimaisia asuinalueita.

– Kaupunki tarvitsee asuinalueita, jotka sitouttavat sen nykyisiä asukkaita pysymään Vantaalla myös elämäntilanteiden muuttuessa.

Pitovoimaa koskevien toiveiden suhteen Kartanonkoski puolustaa paikkaansa erinomaisesti, Perttula lisää.

– Näkisin, että Kartanonkosken alue on kestänyt aikaa erittäin hyvin. Alue on pysynyt pitkään suosittuna ja sille on muodostunut vahva identiteetti. Kartanonkosken houkuttelevuudesta kertoo se, että asukkaat muuttavat mieluummin Kartanonkosken sisällä kuin sieltä pois.

– Asukkaita miellyttää alueen niin sanotun traditionaalisen arkkitehtuurin muodot ja värimaailma sekä lisäksi alueen ihmisläheinen väljä mittakaava. Alueen vehreys on entisestään lisääntynyt vuosien varrella, mikä vahvistaa puutarhakaupunkimaista ilmettä, Perttula näkee.

Tarvitaan rohkeutta

Wörman puhuu intohimoisesti puutarhakaupunkien puolesta.

Ruotsissa on hänen mukaansa edistetty monin tavoin puutarhakaupunkien rakentamista, muun muassa lainsäädäntöä kehittämällä.

Suomi on tässä suhteessa monta askelta länsinaapuriaan jäljessä, Wörman arvioi.

Kyse ei ole rahasta, hän huomauttaa.

– Puutarhakaupungit ovat taloudellisia ja ekologisia.

Ympäröivästä luonnosta omat erityispiirteensä ottavien puutarhakaupunkien rakentaminen ei ole sen kalliimpaa kuin suomalaisille tuttujen laatikkokaupunkien, Wörman sanoo.

– Pitää olla rohkeutta ja täytyy olla faktoja, ei pelkoja.

Arkkitehti korostaa, että Vantaalla oltiin Kartanonkosken suhteen aikoinaan rohkeita.

Näytettiin, mitä haluttiin ja sanottiin rakennusliikkeille, että rakentakaa näin tai älkää rakentako, jos ette voi.

– Pitää olla positiivisella tavalla erilainen.

Myös arkkitehtien on tehtävä osuutensa muutoksen mahdollistamiseksi.

Arkkitehtien on opittava kuuntelemaan ihmisiä ja käymään vuoropuhelua heidän kanssaan, Wörman linjaa.

Arkkitehti Erika Wörman kertoo ryhtyneensä aikoinaan arkkitehdiksi luodakseen humanistisia asuinympäristöjä. Kuva Jouni Lampinen

”Tunnet, mitä näet”

Kartanonkoski sai alkunsa, kun Erika Wörmanin arkkitehtitoimisto Djurgårdstadens Arkitekter voitti asemakaavasta järjestetyn kutsukilpailun 1998.

Wörman ihmettelee, minkä takia Suomessa ei ole tehty jotain vastaavaa.

Ihmiset toivovat Wörmanin mielestä kotoista, perinteiden pohjalta kasvavaa arkkitehtuuria asuntoalueilleen.

Turvallisuutta luodaan pala kerrallaan.

– Ihmiset haluavat asua kodeissa, joissa he kokevat olonsa turvallisiksi. Kauniissa ympäristössä tuntee olonsa hyväksi, turvalliseksi.

Kysymys on hänen mukaansa pohjimmiltaan siitä, että rakennetaan asioita sen ehdolla, minkälaisia tuntemuksia näkemämme meissä herättää.

– Tunnet, mitä näet, Wörman painottaa.

Silläkin on ruotsalaisarkkitehdin mukaan väliä, minkälainen ikkunanäkymä kodista on kadun suuntaan. Muun muassa ikkunoita ja valaistusta oikein sijoittamalla luodaan turvallisuutta.

Eri tavoin voidaan selkeyttää, mihin tarkoituksiin eri alueet on rakennettu.

Ihmisten on nähtävä ensisilmäyksellä, mikä on yksityistä ja mikä julkista aluetta, hän jatkaa.

– Jos naapurit näkevät, että yksityisellä alueella on jotain poikkeavaa, he kiinnittävät siihen huomiota.

Wörmanin mielestä moderniin arkkitehtuuriin pysähtyneessä Suomessa ei ole rakennettu pitkään aikaan erityisen vetovoimaisia asuinalueita.

Hän toivoo, että kuntapäättäjät heräävät nykyisestä valtalinjasta poikkeavan ja persoonallisen rakentamisen mahdollisuuksiin.

Avaimet kaavoituksessa

Wörmanin viesti kauniimman rakentamisen puolesta on huomioimisen arvoinen. Tätä alleviivaa sosiologi ja INTBAU Finland ry:n hallituksen puheenjohtaja **Marjo Uotila**.

Myös Uotila toivoo kuntapäättäjien ymmärtävän oman roolinsa kauniiden asuinympäristöjen mahdollistajina.

– Kaupungin rooli on tosi iso. Kaavoituksella voidaan tehdä paljon asioita kauniimman rakentamisen eteen.

Kaikissa rakentamishankkeissa kannattaisi Uotilan mukaan sallia perinteinen arkkitehtuurikieli vaihtoehtona.

Sosiologi Marjo Uotila sanoo, että hyvällä arkkitehtuurilla ja suunnittelulla voidaan vaikuttaa jopa ihmisten turvallisuuden tunteeseen. Kuva: Jouni Lampinen

– Meillä hoetaan, että rakennusten on heijastettava omaa aikaansa. Ei ole mikään luonnonlaki, että juuri meidän aikamme rakentamisen pitäisi olla vuosikymmenestä toiseen tylyä, jopa ihmisvihamielistä.

– Lisäksi voidaan kysyä, kuinka kauan tylyn laatikkorakentamisen on pakko olla ainoa sallittu oman aikamme heijastuma?

Olisi jo aika rakentaa jotain parempaa Uotila vihjaa.

Wörmanin tavoin Uotila korostaa sitä, että kauniiksi koettu uudisrakentaminen ei ole kalliimpaa verrattuna uudisrakentamiseen, joka ei herätä positiivisia tunteita.

– Kauniilla, perinteisellä arkkitehtuurilla ja kaupunkisuunnittelulla on mahdollista luoda ympäristöjä, jotka vaikuttavat positiivisesti ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen.

Kahvilatapaamisten yhtenä tavoitteena on tukea arabiaa puhuvia isiä positiivisella vanhemmuudella, kahvilakoordinaattori Tareq Owienat (vasemmalla) pohtii. Palkittu ja tarpeellisuutensa osoittanut hanke on kohdannut vakavia vaikeuksia, kertoo projektipäällikkö Sandra Tutah (oikealla).

Maahanmuuttajaisät auttavat toisiaan

Arabiaa puhuvat miehet käsittelevät isoja kysymyksiä ja käytännönläheisiä asioita kahvikupposten äärellä.

Teksti ja Kuvat Jouni Lampinen

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta Tane myönsi Miehen työ -palkinnon toiminnalle, joka nostaa esiin miehisyyden ja isyyden merkityksellisyyttä.

Kyse on Mirsal ry:n Isä on tärkeä -hankkeesta, joka mahdollistaa muun muassa maahanmuuttajaisien kahvilatapaamiset.

Nämä tapaamiset ovat tarpeellisia, maahanmuuttajaisä **Ali Saade** vahvistaa.

– Käyn täällä joka viikko.

Saade järjestää työnsä niin, että hän voi osallistua tapaamiseen.

Tapaamisen jälkeen hän jatkaa töitään.

Keskustelunaiheet ovat hänen mukaansa usein hyvin käytännönläheisiä.

– Puhumme siitä, mitä voi tehdä ja mitä ei. Tai siitä, mikä on laki ja mitkä ovat säännöt, Saade kertoo.

Saade havainnollistaa edellä mainittua esimerkillä. Hän kertoo tilanteesta, kun joku haluaa ostaa jotain, mutta se ei olekaan sitten niin helppoa.

– Henkilö ei ehkä tiedä, mistä voisi ostaa haluamansa tuotteen ja mikä on sen hinta. Jos on ostettava esimerkiksi osamaksulla, niin siinä voi olla paljon asioita lomakkeen täyttämisestä lähtien. Ja sitten ei voi täyttää lomaketta, jos ei osaa suomea.

Kahvilayhteisössä kukaan ei jää yksin.

– Täällä autamme toisiamme.

Äidinkieli ilahduttaa

Ali Saade on usein auttajan roolissa. Hän puhuu hyvin suomea. Kielen osaaminen onkin hänen mukaansa avainasemassa, jotta asiat sujuvat Suomessa.

– Jos asuu Suomessa, pitäisi puhua suomea.

Libanonista kotoisin oleva Saade on asunut jo 28 vuoden ajan Suomessa.

Myös arabian puhuminen tuntuu tärkeältä Ali Saadelle.

– Se on äidinkieleni.

Hän kertoo, miten eri kielillä pystyy ilmaisemaan eri tavoin ajatuksiaan ja kokemuksiaan.

Kahvilatapaamisissa arabialla ja sen puhumisella on iso merkitys osallistujilleen, Saade näkee.

Täällä autamme toisiamme.

Hyvä maa lapsille

Ali Saade asui Suomeen muutettuaan ensin Punkalaitumen kunnassa ja sen jälkeen hän asui Tampereella.

– Sitten olimme jonkin aikaa Turussa ja viimeiset 20 vuotta olen asunut Itä-Helsingissä.

Suomi on Saadelle numero ykkönen, ja Libanon on hänelle hyvä kakkonen.

– Koska asun Suomessa ja täällä on tosi hyvä asua, turvallista. Koulussa opitaan hyvin. Täällä on kaikki hyvin, Saade perustelee ykkösmaavalintaansa.

Neljän lapsen isä katsoo positiivisesti tulevaisuuteen.

Helsingin Vesalassa asuva perheenisä kertoo kolmesta pojastaan ja tyttärestään, jotka ovat saaneet hyvät eväät elämään Suomessa.

Lasten hyvinvointi on isälle erityisen tärkeää, hän myöntää.

Hän on myös iloinen, miten Suomessa voi tehdä töitä.

Ali Saade on yrittäjänä rakennusalalla.

– Noin vuosi sitten oli vaikeaa, mutta nyt asiat ovat tosi hyvin, Saade kertoo alan tilanteesta.

Uusia keskustelunaiheita

Maahanmuuttajaisien kahvilatapaamiset sujuvat selkeällä rutiinilla.

Hankkeen kautta isille on järjestetty tilat, jotka mahdollistavat esimerkiksi ilojen ja huolien jakamisen.

Tarjolla on osallistujille kahvia ja pientä purtavaa.

Kaikki mahtuvat saman pöydän äärelle ja jokainen otetaan lämpimästä vastaan, linjaa miesten kahvilakoordinaattori **Tareq Owienat**.

Hänen mukaansa on tähdellistä, että jokainen kokee olevansa hyväksytty.

Arabiaa puhuvat maahanmuuttajaisät kokoavalle keskusteluryhmälle on tarvetta, Owienat vahvistaa.

– Uskomme laadukkaan sosiaalisen elämän tuottavan onnellisuutta.

Eri taustoista saapuvat ihmiset verkostoituvat ja jopa ystävystyvät keskenään.

– Puhumme kaikki arabiaa, mutta täällä on ihmisiä Irakista, Egyptistä, Marokosta, Syyriasta, Libanonista ja monesta muusta maasta.

Kaikkia kannustetaan kohtaamaan jokainen osallistuja riippumatta hänen taustastaan. Kun ollaan avoimina uusille ihmisille ja asioille, niin nähdään, miten paljon maahanmuuttajaisillä saattaa olla yhteistä.

– Meillä on joka kerta uusi keskustelunaihe. Meillä on esimerkiksi sosiaalisia keskustelunaiheita vaikkapa politiikasta. Tai sitten meillä on teknisiä asioita käsitteleviä aiheita.

– Tekoälyasiat tai tietoteknisten laitteiden turvalliseen käyttöön liittyvät keskustelut auttavat pärjäämään arjessa. Kahvilatoiminnalla pyrimme rohkaisemaan isiä saamaan itseluottamusta ja etenemään omien voimavarojensa mukaan.

Tapaamisissa puhutaan isyydestä ja sen merkityksestä perheen kehityksessä. Siitäkin puhutaan, mitä on olla isä.

Maahanmuuttajaisät selvittävät henkilökohtaisia arvojaan.

Lisäksi Tareq Owienat kertoo, että kävijöiden määrä vaihtelee paljon kahvilatapaamisissa. Välillä on enemmän ja välillä on vähemmän osallistujia. Tällä kertaa Itäkeskuksen kirjastoon on kokoontunut parikymmentä osallistujaa.

Toiminta uhattuna

Mirsal ry:n toiminnanjohtajana **Sandra Tutah** on vastuussa yhdistyksen toiminnan koordinoinnista ja kehittämisestä.

Myös Tutahin näkökulmasta katsottuna Isä on tärkeä -hanke on oma erityinen tapauksensa. Tutah on hankkeen projektipäällikkö. Tässä tehtävässä Tutah on vastuussa hankkeen suunnittelusta, toteutuksesta

Arabiaa puhuvien maahanmuuttajaisien kahvilatapaamisille on kysyntää, sanoo Ali Saade.

ja seurannasta.

Tutah kertoo yllättäviä uutisia.

Lapsiystävällisen hankkeen jatko on uhattuna.

– Olemme kohdanneet vakavia haasteita hankkeen ylläpitämisessä.

Tilanne on tämä, vaikka Mirsalin toteuttama Isä on tärkeä -hanke on saanut kiitosta onnistuneesta lähestymistavasta ja se on vastannut näkyvästi maahanmuuttajaperheiden tarpeisiin.

Vaikeuksien taustalla ovat Tutahin mukaan hallitusohjelman mukaiset toimenpiteet.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen STEAn rahoitukseen on kohdistunut merkittäviä leikkauksia. Samalla STEAn myöntämät avustukset ovat vähentyneet.

Avustusmäärärahojen merkittävä väheneminen on suuri muutos lukuisille järjestöille, myös Mirsal ry:lle, Tutah vahvistaa.

– Tämä nykyisen hallituksen aikana tehty päätös on lisännyt kilpailua kansalaisjärjestöjen välillä yhä rajoitetummista resursseista.

Leikkaukset todella tuntuvat ja niiden vaikutus näkyy arjessa, myöntää Tutah.

– Maahanmuuttajayhteisöjen kanssa työskentelevät järjestöt kohtaavat kasvavia vaikeuksia aikana, jolloin tukea eniten tarvitaan.

Meillä on joka kerta uusi keskustelunaihe.

Tutah ei ole yksin näkemyksiensä kanssa puhuessaan vanhemmuutta tukevan toiminnan tarpeesta.

Esimerkiksi Tasa-arvoasiain neuvottelukunta Tane katsoo, että kotoutumiseen tähtäävää ja tasa-arvoista vanhemmuutta tukeva toimintaa tulisi olla saatavilla jokaisessa suuremmassa suomalaisessa kunnassa.

Vahva visio

Isä on tärkeä -hanke vahvistaa osaltaan sitä, että arabiankieliset ihmiset voidaan tunnistaa, kuulla ja nähdä suomalaisen yhteiskunnan aktiivisina jäseninä, Tutah arvioi.

– Monille jäsenille Mirsal tarjoaa yhteenkuuluvuuden tunnetta, turvallisuutta ja voimaantumista. Lisäksi yhdistys tarjoaa mahdollisuuksia osallistua, oppia ja vaikuttaa sekä omiin yhteisöihinsä että laajemminkin yhteiskuntaan.

Kahvilatapaamisten lisäksi maahanmuuttajaisät edistävät Mirsal ry:n kautta hyvinvointiaan muun muassa yhdistyksen vertaistukiryhmissä ja harrastustoiminnassa.

– Visiomme on tulla johtavaksi arabiankielisiä yhteisöjä edustavaksi kansalaisjärjestöksi Suomessa ja samalla vahvistaa aktiivisesti Suomen ja arabiankielisten maiden välisiä yhteyksiä EU:n ja kansainvälisten aloitteiden kautta, Tutah sanoo. ■

TANE

- Vuonna 1972 perustettu
- Yksi Suomen kolmesta tasa-arvoviranomaisesta
- Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva asiantuntijaelin
- Pysyväluonteinen neuvottelukunta, jossa ovat edustettuina eduskuntapuolueet eduskuntavaalien tuloksen mukaisessa suhteessa.
- Laaja-alaisen puoluepoliittisen edustuksensa ansiosta Tanen kannanotoilla on painoarvoa tasa-arvopoliittisia linjauksia laadittaessa

Kiinteistön omistajan onnea ja murhetta

Pakkanen sekä sähkö- ja lämpölaskut ovat viime aikoina paukkuneet. Suomessa on pitkään aikaan ollut harvinaisen kylmä pakkasjakso jopa täällä eteläisessä Länsi-Suomessa. Pakkasjakso näkyy niin omakotitaloasujan lompakossa kuin myös kuntien ostolaskuissa.

Mikko Löfbacka
on Ulvilan kunnanjohtaja.

Onni on punainen tupa ja perunamaa. Kunnan näkökulmasta asiaa katsottaessa voi moni kunnanjohtaja päätyä määrittelemään onnellisuutta hieman erilaisinkin sanankääntein. Kunnat ovat perinteisesti isoja ja usein isoimpia rakennusten ja kiinteistön omistajia kunnassa. Kiinteistökantaa on kunnissa kasautunut pitkään. Kunnan taseesta iso osa on sidottu kiinteistöihin, jotka keräävät korjausvelkaa päivä päivältä enemmän.

VIIMEISTÄÄN HYVINVOINTIALUEUUDISTUS kasasi kiinteistöihin liittyvää problematiikkaa entistä enemmän omistajien eli kuntien harteille. Keskeiset vuokraehdot oli määritelty lailla, mutta on neuvoteltu jo monessa paikkaa uusiksi. Selväksi on käynyt, että kunnan neuvotteluasema ei monessakaan kohtaa ole kovin kummoinen. Sopimusehdoista ollaan oltu valmiita neuvottelemaan, jotta palveluita saataisiin pysymään kunnassa. Yhtälö ei ole kovin kaksinen, kun kiinteistöt pitäisi yhtiöittää ja vuokrasopimuksen voimalla tulisi saada yhtiötä pyöritettyä taloudellisesti omavaraisena. Toivottavasti kunnissa on ollut viisautta ja myös rohkeutta neuvoteltaessa sopimuksia.

Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta kuntien asukasluku ja lapsimäärä supistuu voimakkaasti tulevina vuosina. Tämä muutos pitäisi tavalla tai toisella saada huomioitua ja sopeutettua myös kunnan kiinteistöihin, eli ylläpidettäviin neliöihin ja lämmitettäviin kuutioihin. Helpommin sanottu kuin tehty. Oppilaskohtaiset kustannukset tulevat nousemaan jo yksittäin tämän johdosta tulevaisuudessa. Kouluverkkoa kyllä voidaan supistaa (vaikeiden) päätösten kautta yleensä pienimmästä aloittaen, mutta mitä tehdään, kun isosta kolmisarjaisesta koulusta olisi tarpeen hävittää puolet neliöistä.

Oman haasteensa, ainakin Suomen toiseksi vanhimpaan kaupunkiin Ulvilaan, tuo rakennusten erilaiset suojelumääräykset. Usein olisi helpoin ratkaisu todeta raskaasti korjausvelkaisen rakennuksen tien tulleen päätepisteeseen, tilata nykyiset ja tulevat tarpeet huomioiva muuntojoustava ratkaisu tilalle ja purkaa vanha pois. Mutta eihän se tietenkään useimmiten näin helppoa ole. Eikä käytöstä poistuvalle, mutta suojellulle kiinteistökannallekaan loputtomasti korvaavia käyttötarkoituksia voi löytyä.

ONNEKSI LOPPUUN voidaan todeta, että kunnista kyllä löytyy innovatiivisuutta ja luovuutta hakea ja löytää erilaisia ratkaisuja. Tämän jälkeen ei tarvita kuin päätöksentekokykyä niin hommat hoituu ja kuntatalous kiittää. Kunhan ei vain kukaan keksi normitalkoiden ohella uusia normeja innovatiivisuutta tappamaan.

> **Kunnista kyllä löytyy innovatiivisuutta ja luovuutta hakea ja löytää erilaisia ratkaisuja.**

Tiestön kunto vaikuttaa sekä julkisten että yksityisten palveluiden saavutettavuuteen. Kuva: Pixabay

Perusväylänpidon rahoitus on turvattava hallitusohjelmassa

TULEVAAN HALLITUSOHJELMAAN tarvitaan selkeät ja konkreettiset kirjaukset perusväylänpidon rahoituksen vahvistamisesta.

Suomen tieverkko on koko yhteiskunnan toiminnan perusta. Se mahdollistaa ihmisten arjen liikkumisen, elinkeinoelämän kuljetukset, huoltovarmuuden ja viennin. Väyläviraston mukaan tieverkon korjausvelka on kasvanut, ja erityisesti alemman tieverkon kunto ja kantavuus ovat monin paikoin heikentyneet. Tämä kehitys on pysäytettävä.

Tulevaan hallitusohjelmaan tarvitaan selkeät ja konkreettiset kirjaukset perusväylänpidon rahoituksen vahvistamisesta. Yleiset tavoitteet eivät riitä – tarvitaan pitkäjänteinen rahoituskehys, joka turvaa tieverkon kunnon koko maassa.

KYSYMYS ON alueiden elinvoimasta ja investointikyvystä. Kiuruvedelle suunniteltu biokaasulaitoshanke on esimerkki investoinnista, jonka vaikutukset ulottuvat yli kuntarajojen tiestöllä. Hanke lisää raskasta liikennettä: lantaralli maatiloilta laitokselle sekä muu logistiikka. Samoilla teillä kulkevat päivittäin maitorekat ja puurekat – kuljetukset, jotka ovat osa Suomen ruokaturvaa ja vientituloja.

Suomen vienti kulkee pyörillä satamiin. Metsäteollisuuden tuotteet, elintarvikkeet ja uusiutuvan energian ratkaisut tarvitsevat ennustettavan ja kunnossa olevan tieverkon. Perusväylänpito ei ole kuluerä, vaan strateginen investointi kasvuun ja turvallisuuteen.

SIKSI esitän vahvan toiveen, että tulevassa hallitusohjelmassa sitoudutaan riittävään ja pitkäjänteiseen perusväylänpidon rahoitukseen. Ilman toimivaa tieverkkoa emme kykene hyödyntämään uusia investointeja emmekä turvaamaan Suomen kilpailukykyä.

JUHA-PEKKA RUSANEN
Kiuruveden kaupunginjohtaja

Suomen tieverkko on koko yhteiskunnan toiminnan perusta.

Prosessien hitaus on suuri uhka kuntien elinvoimalle

PIEKSÄMÄEN NIINIMÄEN tuulivoimapuisto on juuri valmistunut ja se on Itä-Suomen suurin.

Tuulivoimapuisto tuottaa vuodessa 400 GWh puhdasta energiaa, mikä riittää kattamaan jopa 80 000 omakotitalon vuotuisen sähkönkulutuksen.

Rakentamisvaiheessa hanke pumppasi paikallisille pienille ja keskisuurille yrityksille 10 miljoonaa euroa kahden vuoden aikana. Silti en kaupunginjohtajana juhli.

Tämän tuulivoimapuiston suunnittelu alkoi 14 vuotta sitten. Neljässätoista vuodessa ulkomailla rakennetaan kokonaisia miljoonakaupunkeja, mutta meillä saadaan tuskin yksi tuulivoimapuisto valmiiksi.

Tämä on täysin kestämätön tilanne investointien ja elinvoiman kannalta. Seuraava, vielä suurempi Sarvikankaan tuulivoimapuisto, arvoltaan 320 miljoonan euron investointi, on ollut hallinto-oikeudessa lähes koko vuoden ilman ratkaisua.

Nämä prosessit eivät ole kunnista kiinni. Kunnat ja kaupungit ovat ketteriä ja yhteistyö hankekehittäjien kanssa sujuvaa.

HAASTE ON valtion lainsäädännössä, moninkertaisissa valitusmahdollisuuksissa ja hitaissa hallinto-oikeuden käsittelyissä.

En halua rajoittaa kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia, mutta nykyinen järjestelmä on kestämätön. Osallistumismahdollisuuden pitää olla kattava, mutta pitääkö sitä olla monta kertaa jokaisessa hankkeessa?

Jos kaavaan ei tule merkittäviä muutoksia luonnosvaiheen jälkeen, voitaisiin välivaiheet jättää pois.

Ympäristöselvitykset ovat Suomessa maailman kattavimpia, mutta ovatko esimerkiksi muuttolintujen yli vuoden mittaiset seurannat aina tarpeen?

Tuulivoimapuistojen rakentaminen vaatii monta vaihetta, joita voisi kirjoittajan mukaan ainakin osin nopeuttaa. Kuva: Clas-Olav Slotte

> **Nopeat lupaprosessit, rohkea ote uusiutuvaan energiaan ja vahva infra ovat elinvoiman perusta.**

NÄEN REALISTISENA TAVOITTEENA, että koko prosessi saataisiin vietyä läpi kahden vuoden aikana, tai neljän vuoden aikana. Hankkeiden pitkät toteutumisajat eivät ainakaan lisää investoreiden kiinnostusta Suomesta, alueesta tai kaupungista.

Viestini on selkeä: Nopeat lupaprosessit, rohkea ote uusiutuvaan energiaan ja vahva infra ovat elinvoiman perusta.

Ilman niitä emme pääse vihreän vedyn tuotantoon emmekä houkuttele uusia teollisia toimijoita. Nyt on aika toimia yhdessä. Heitänkin pallon nyt ministeriöille, uudelle lupa- ja valvontavirastolle sekä elinvoimakeskuksille ketterämpien lupa- ja oikeusprosessien vauhdittamiseksi.

EMILIA SAVOLAINENN
Pieksämäen kaupunginjohtaja

Mikä on kunnan tehtävä 5–10 vuoden päästä?

OLEMMEKO KUNNISSAMME pysähtyneet aidosti pohtimaan, mikä on tehtävämme vuonna 2031 tai 2035? Vai päivitämmekö strategiaa kopioimalla edellisen version ja hiomalla sanamuotoja samalla, kun arki täyttyy tulipalojen sammuttamisesta?

Elämme samanaikaisesti usean murroksen keskellä. Talouspaineet kiristyvät, maailmantilanne on epävakaa ja luottamus instituutioihin horjuu monin paikoin. Samaan aikaan teknologinen kehitys, arvoympäristön muutos sekä media- ja viestintäympäristön nopea muuntuminen, kietoutuvat yhteen tavalla, joka haastaa kuntien perustehtävän syvemmin kuin ehkä vielä ymmärrämmekään.

Viimeisen kolmen vuoden aikana kehitys on ollut poikkeuksellisen nopeaa. On vaikea nähdä, etteikö maailma näyttäisi monella tavalla erilaiselta myös 5–10 vuoden kuluttua.

Silti kaikki ei muutu. Arvot ja eettiset periaatteet eivät katoa, mutta niitä tullaan haastamaan ja koettelemaan entistä voimakkaammin. Juuri siksi niiden on oltava selkeitä ja pohdittuja nyt.

Huolimatta kunnan väestöpohjasta, koosta, taloudellisesta tilanteesta tai maantieteellisestä sijainnista, nämä kolme ajuria heijastuvat jokaiseen kuntaan.

Pieni maaseutukunta ei ole niiden ulkopuolella sen enempää kuin kasvukeskuskaan. Tekoäly vaikuttaa hallintoon ja opetukseen, arvokeskustelu näkyy hankinnoissa ja kumppanuuksissa, media muokkaa luottamusta myös paikallistasolla. Kysymys ei siis ole siitä, koskeeko muutos meitä, vaan siitä, miten siihen suhtaudumme.

Tekoäly ei ole kunnille pelkkä IT-hanke. Se muuttaa työn sisältöä, päätöksenteon valmistelua ja viestinnän tapoja. Se tuo tehokkuutta ja mahdollisuuden vapauttaa aikaa olennaiseen, mutta samalla se houkuttelee ulkoistamaan ajattelua.

Kiireessä syntynyt teksti näyttää uskottavalta, analyysi vakuuttavalta ja suositus loogiselta. Pysähdymmekö vielä arvioimaan, kyseenalaistamaan ja jalostamaan, vai hyväksymmekö tuotokset sellaisenaan? Organisaation kokonaisvastuu ei voi siirtyä koneelle, vaikka kone tekisi kuinka älykkäitä ehdotuksia. Vastuu pysyy ihmisellä, myös kunnassa.

Samaan aikaan arvoympäristö muuttuu nopeammin kuin strategiadokumentit. Kuntalaiset seuraavat entistä tarkemmin, miten päätöksiä perustellaan, millaisia kumppaneita valitaan ja miten vastuullisuus näkyy arjen teoissa.

HILJAISUUS EI OLE ENÄÄ neutraali vaihtoehto. Tekoälyn käyttö on jo itsessään arvoviesti ja kysymykset hiilijalanjäljestä, tietoturvasta ja eettisistä rajoista nousevat julkiseen keskusteluun väistämättä. Jos strategia ei yhdistä arvoja, teknologiaa ja viestintää, syntyy tyhjiö, jonka joku muu täyttää.

Media- ja viestintäympäristö tekevät tästä entistä näkyvämpää. Jokainen jännite, epäkohta ja ristiriita nousee esiin herkemmin kuin aiemmin. Tässä korostuu myös poliittisen päätöksenteon sävy. Se, millä tavoin valtuutetut ja kunnanhallituksen jäsenet viestivät kunnasta ulospäin, vaikuttaa merkittävästi luottamukseen.

> **Johtoryhmien vastuulla on yhdistää arvot, viestintä ja teknologia arjen päätöksenteossa**

Sanojen sävyssä punnitaan kunnan arvot ja eettiset periaatteet. Kun julkinen keskustelu kiihtyy, kysymys kuuluu, miltä kunta näyttää ulospäin. Näyttääkö se riitaisalta vai yhtenäiseltä, pelokkaalta vai uteliaalta?

Nämä mielikuvat eivät jää pelkäksi viestinnäksi, vaan ne vaikuttavat suoraan kunnan elinvoimaan ja houkuttelevuuteen, myös siihen, mihin kuntaan yritykset haluavat etabloitua ja missä ihmiset haluavat asua ja työskennellä.

Ajattelisin, että seuraavien 5–10 vuoden aikana kunnan tärkein tehtävä ei ole vain palveluiden järjestäminen, vaan luottamuksen rakentaminen.

Kunta voi toimia alustana, jossa käydään rakentavaa dialogia muutoksesta, tuodaan eri näkemyksiä yhteen ja tehdään näkyväksi päätösten arvopohja. Erityisesti epävakaassa maailmassa kunnan rooli on kokoava, ei repivä. Jos kunta onnistuu tässä, se vahvistaa koko paikallisyhteisön resilienssiä.

Poliittisella tasolla tämä tarkoittaa sitä, että valtuuston ja hallituksen on määriteltävä selkeästi, millä periaatteilla tekoälyä kunnassa käytetään ja miten arvot ohjaavat teknologisia valintoja.

Samalla poliittisten päättäjien on tiedostettava, että heidän viestintänsä sävy rakentaa tai rapauttaa luottamusta joka päivä. Strategia ei saa jäädä irralliseksi asiakirjaksi, vaan sen on vastattava kysymykseen, millainen kunta haluamme olla tekoälyaikana ja millaisilla arvoilla sitä johdetaan.

Johtoryhmien vastuulla on yhdistää arvot, viestintä ja teknologia arjen päätöksenteossa. On tehtävä näkyväksi, missä tekoäly tukee työtä ja missä sen käyttöä on rajattava. Samalla on huolehdittava siitä, että organisaatiossa on psykologisesti turvallista keskustella epävarmuuksista, riskeistä ja oppimisesta. Muuten syntyy helposti kahden kerroksen väkeä, niitä jotka osaavat ja niitä jotka jäävät sivuun.

Esihenkilöt ovat muutoksen tulkkeja arjessa. Heidän kauttaan konkretisoituu, miten tekoälyä saa käyttää, miten osaamista kehitetään ja miten ihmisten pelkoihin suhtaudutaan. Jos esihenkilöillä ei ole selkeitä pelisääntöjä ja tukea, arvoista tulee helposti juhlapuhetta, ei arjen todellisuutta.

ON TÄRKEÄÄ MUISTAA, että tekoäly, kuten kaikki teknologiset sovellukset, tulkitsee sille opetettuja arvoja ja periaatteita ja monistaa niitä eteenpäin. Jos kunnan arvot ja eettiset linjaukset eivät ole ajan tasalla nyt, 5–10 vuoden päästä tilanne voi olla kaoottinen.

Toisaalta niissä kunnissa, joissa arvot ja eettiset periaatteet on kirkastettu ja sisäistetty, niihin voidaan tukeutua vaikeissa tilanteissa.

JUKKA SAKSI
KTT, johdon muutosvalmentaja ja tekoälykouluttaja

Liikunnan pitää näkyä kunnan strategiassa

SUOMI ELÄÄ keskellä liikkumattomuuden kriisiä. Väestön fyysisen toimintakyvyn heikkeneminen on samanaikaisesti kansanterveydellinen ja kuntataloudellinen kysymys.

Vain noin kolmasosa lapsista, neljännes työikäisistä ja alle viidennes ikääntyneistä liikkuu terveytensä kannalta riittävästi. Kehityssuunta on huolestuttava.

Liikkumattomuuden laskennalliset vuosikustannukset ylittävät kolme miljardia euroa, ja ne näkyvät kunnissa kasvavina sosiaali- ja terveyspalvelujen menoina sekä heikentyvänä työkykynä.

Kuntapäättäjien toimintaympäristö ei ole helppo. Talouden niukkuus, laskeva syntyvyys ja kasvavan ikääntyneen väestön määrä pakottavat tekemään vaikeita priorisointeja. Samanaikaiset kriisit kuormittavat päätöksentekoa.

KUNNILLA ON LAKISÄÄTEINEN vastuu turvata liikunnan edellytykset. Liikuntapalvelujen järjestäminen, hyvinvoinnin edistäminen ja liikuntapaikkojen rakentaminen ja ylläpito kuuluvat kuntien ydintehtäviin.

Liikunnan tulee näkyä hyvinvointikertomuksissa, strategiassa ja talouden suunnittelussa. Palvelujen ja olosuhteiden on oltava yhdenvertaisesti saavutettavia eri ikäryhmille ja erityisryhmille.

Kuntalaisten liikunnan edistämisen on oltava strateginen valinta kunnan tulevaisuudessa. Liikunta kytkeytyy varhaiskasvatukseen, koulupäivän rakenteisiin, kaavoitukseen, joukkoliikenteeseen ja sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen. Se on osa kunnan peruspalvelulupausta.

Tässä toimintaympäristössä hallinnollinen rakenne on muuttunut, kun sote-palvelut siirtyivät hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle.

KUNTIEN JA HYVINVOINTIALUEIDEN välinen yhdyspintatyö liikuntapalveluissa ja hyvinvoinnin edistämisessä on monin paikoin jäsentymätöntä. Yhdyspintatyössä tietojohtamisen prosessit ovat keskeneräisiä, tieto hajallaan ja tavoitteet osin eritahtisia. Jos tieto ei kulje organisaatiorajojen yli, resursseja ei pystytä kohdentamaan sinne, missä ne vaikuttavat eniten.

Tämä on sekä hallinnollinen että poliittinen kysymys. Liikunnan asema ratkaistaan siinä, miten hyvin kykenemme johtamaan tietoa ja yhteistyötä. Myös rahoitusjärjestelmä kaipaa selkeyttä. Kunnat käyttivät liikuntatoimeen noin 840 miljoonaa euroa vuodessa ja investoivat liikuntapaikkoihin noin 350 miljoonaa euroa.

Valtion perusrahoitus on 12 euroa asukasta kohden, yhteensä noin 20 miljoonaa euroa, mikä kattaa alle kolme prosenttia käyttökustannuksista. Lisäksi kunnille myönnetään vuosittain 10–30 miljoonaa euroa erilaisina hanke- ja investointiavustuksina.

Vaikka 20–25 prosenttia valtion liikuntamäärärahoista ohjautuu kunnille, tuki on pirstaloitunut useisiin instrumentteihin. Projektimaisuus heikentää rahoituksen vipuvaikutusta ja sitoo hallinnollisia resursseja.

> **Kuntalaisten liikunnan edistämisen on oltava strateginen valinta kunnan tulevaisuudessa.**

STRATEGINEN VASTUU jää kunnille. Liikuntapalvelut eivät ole tiukasti korvamerkittyjä tehtäviä, mikä tekee niistä alttiita sopeutustoimille.

Lyhyen aikavälin säästö voi tarkoittaa pitkän aikavälin menojen kasvua. Tutkimusnäyttö osoittaa, että työpaikkaliikunnan edistämiseen käytetyt eurot vähentävät tehokkaasti sairauspoissaoloja.

Ikääntyneiden kaatumisten ehkäisyyn käytetyt eurot säästävät merkittäviä summia sosiaali- ja terveydenhuollossa. Arkiaktiivisuuden lisääminen on yksi kustannusvaikuttavimmista keinoista vahvistaa julkisen talouden kestävyyttä. Hyvinvointivaikutukset ulottuvat terveydenhuollon säästöjä laajemmalle.

Fyysisesti aktiivinen lapsi oppii paremmin. Liikkuva nuori voi paremmin. Työikäinen jaksaa pidempään. Ikäihminen säilyttää toimintakykynsä ja itsenäisyytensä. Liikunta vahvistaa osallisuutta, ehkäisee syrjäytymistä ja rakentaa yhteisöllisyyttä. Kun toimintakyky vahvistuu, myös kunnan elinvoima vahvistuu.

KRIISIKESKEISESTÄ PÄÄTÖKSENTEOSTA on siirryttävä visioimaan tulevaisuutta. Turvalliset kävely- ja pyöräilymahdollisuudet, saavutettavat lähiliikuntapaikat, koulupäivään sisältyvä fyysinen aktiivisuus sekä varhaiskasvatuksen ja neuvolan systemaattinen liikkumisen tuki ovat tulevaisuutta vahvistavia ratkaisuja, jotka kantavat vuosikymmenien päähän.

Samalla kunnissa on vahvistettava tiedolla johtamista, jotta vaikutukset voidaan osoittaa ja resurssit kohdentaa oikein.

Kunnallinen päätöksenteko on yhteistyötä. Yksittäisen valtuutetun tai valtuustoryhmän aloitteesta voi käynnistyä muutos, mutta kestävät ratkaisut syntyvät laajalla poliittisella ja viranhaltijayhteistyöllä.

Kunnilla on myös mahdollisuus hyödyntää valtion hanketukia, kuten Suomi liikkeelle -kokonaisuutta ja Liikkuvat-ohjelmia. Niiden vaikuttava hyödyntäminen edellyttää strategista suunnittelua ja pitkäjänteisyyttä.

Liikunnan edistäminen on investointi kunnan tulevaisuuden elinvoimaan. Vaikuttavasti kohdennetut panostukset vahvistavat työkykyä, vähentävät terveysmenoja ja parantavat asukkaiden elämänlaatua.

Nyt tarvitaan rohkeutta tehdä liikuntapäätöksiä, jotka eivät vain tasapainota tämän vuoden budjettia, vaan rakentavat jokaisen kuntalaisen toimintakykyä.

MARIKA UUSI-ILLIKAINEN
Kangasalan kaupunginvaltuutettu ja hyvinvointilautakunnan puheenjohtaja

Toimivampaa kotoutumista – joko palvelunne ovat saavutettavia kaikille Suomeen muuttaneille?

ON KUNNAN ETU, että muuttajat tuntevat itsensä nopeasti osallisiksi ja kiinnittyvät alueelle, kirjoittaa THL:n Elina Kärkkäinen.

Kunnat ovat kotoutumisen kantava rakenne.

Kunnilla on reilu vuosi sitten voimaan astuneen kotoutumislain uudistuttua keskeinen vastuu kotoutumisen edistämisestä.

Millaisia ovat nämä hyvät käytännöt, joiden avulla voidaan tavoittaa myös työelämän ulkopuolella olevat kotoutujat ja tarjota aidosti tarpeisiin vastaavia palveluja?

Kotoutumista edistävien palvelujen tulee vastata maahan muuttaneiden palvelutarpeisiin. Huomiota on kotoutumislain uudistuttua kiinnitettävä myös työelämän ulkopuolella olevien, kuten kotona lapsia hoitavien vanhempien, tavoittamiseen.

Nopeampi tavoittaminen ja palveluihin pääsy tukevat varhaista kotoutumista. On myös kunnan etu, että uudet asukkaat kokevat itsensä osallisiksi ja kiinnittyvät alueelle. Miten kunnat voivat tavoittaa kaikki kotoutujat ja tarjota heille tarpeisiin vastaavia palveluja?

EUROOPAN SOSIAALIRAHASTON osallisuushankkeissa on kehitetty hyviä käytäntöjä, jotka sopivat käyttöönotettaviksi kotoutumisen edistämiseen. Tässä esitellään eri puolilla Suomea kehitettyjä ratkaisuja kuntien käyttöön.

1. Kokemusasiantuntijoiden osaamisen rohkea hyödyntäminen

Jotta palvelu toimii aidosti ja tukee kotoutumistavoitteiden saavuttamista, suunnittelussa on varmistettava, että toiminta vastaa kohderyhmän tarpeisiin ja poistaa osallistumisen esteitä.

Voidaanko palvelujen suunnitteluun ja järjestämiseen ottaa mukaan kokemusasiantuntijoita? Vertainen jakaa osallistujien kanssa samansuuntaisia kokemuksia uuteen maahan muutosta, jolloin palvelussa pystytään paremmin huomioimaan eri näkökohtia ja tarjoamaan syvällisempää ymmärrystä ja tukea.

Myös monikielisen viestinnän suunnitteluun kannattaa osallistaa eri kieliä ja kulttuureja tuntevia ihmisiä, jolloin viestit pystytään kohdentamaan tehokkaammin niin tyylin kuin viestintäkanavien suhteen.

Kokemusasiantuntijoita voi löytää paikallisten järjestöjen kautta. Kokemusasiantuntijan palkkaaminen voi myös lisätä alueelle sellaisten työpaikkojen määrää, jossa ei vaadita täydellistä kotimaisen kielen taitoa!

> **Kunnilla on nyt mahdollisuus kokeilla uusia ratkaisuja.**

2. Perheet keskiöön, kun tavoitellaan kotona lapsia hoitavia vanhempia

Kun kunta lähtee tavoittamaan kotona lapsia hoitavia vanhempia, on tärkeää huomioida osallistujien elämäntilanne. Toiminnan tulee sopia perhearkeen paitsi ajan ja paikan, myös lastenhoidon suhteen. Lapsille on järjestettävä luotettava paikka huoltajien toiminnan ajaksi.

Aikuisen osallistumista tukee luottamus ja kokemus siitä, että lasten parhaaseen panostetaan.

Yksi malli aikuisten toiminnan kanssa on samanaikainen varhaiskasvatuksen ammattilaisten järjestämä kerhotoiminta lapsille. Varhaiskasvatus tukee lasten kielen kehitystä, ja suomen tai ruotsin kielen varhainen omaksuminen auttaa myös myöhempää oppimista koulussa.

Kun varhaiskasvatus tulee perheille tutuksi, voi se madaltaa kynnystä osallistua siihen myös jatkossa.

Vanhemmat voivat toimia myös yhdessä lasten kanssa. He voivat harjoitella esimerkiksi suomen kieltä toiminnallisesti toiminnallisesti hyödyntäen pelillisiä menetelmiä, kuten onnenpyörää, tietovisoja ja askartelua.

3. Joustavuutta kohderyhmän luokse jalkautumiseen ja viestintään

Tiedon ja palvelun kanssa kannattaa mennä sinne, missä kohderyhmä konkreettisesti on – asuinalueille, kerhotiloihin, yhdistyksiin, etnisiin ruokakauppoihin ja palveluihin, joita kohderyhmä käyttää.

Osallistumisen esteitä voi purkaa sillä, että toiminta sijaitsee alueella, jossa asuu kohderyhmään kuuluvia asukkaita, tai ainakin hyvien kulkuyhteyksien päässä.

Joustavat yhteydenottokanavat tukevat etenkin niiden tavoittamista, jotka muutoin helposti jäävät palvelujen ulkopuolelle. Voiko työntekijältä toivoa yhteydenottoa ja takaisinsoittoa? Onnistuuko viestittely esimerkiksi ääniviesteillä, tukien tilanteissa, joissa luku- ja kirjoitustaito on heikompaa?

Kunnilla on nyt mahdollisuus kokeilla uusia ratkaisuja ja tehdä kotoutumisesta aidosti saavutettavaa – tukien elinvoimaisempia alueita, joihin jokainen voi löytää paikkansa ja olla osa yhteisöä.

RATKAISUT ON KEHITETTY seuraavissa Euroopan sosiaalirahasto plussan erityistavoitteen 4.3 hankkeissa:

· Kanssakulkijat - Kansalaistoimijalähtöiset mallit varhaisten kotoutujanuorten osallisuuden tukena. Diakonissalaitos.

· Kotiäitiluotsi. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

· Kotoa kohti työelämää - kokonaisvaltaista kotoutumista maahanmuuttajavanhemmille. Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia ja Espoon kaupunki.

· Omalle Uralle. Suomen Pakolaisapu.

· SILTA – Sosiaalinen Integraatio, Linkitetty Työllistyminen ja Aktivoiva osallistuminen. Keski-Karjalan Maahanmuuttajayhdistys ALJANS.

ELINA KÄRKKÄINEN
Asiantuntija, THL
Kirjoittaja työskentelee asiantuntijana Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella Euroopan unionin osarahoittamassa hankkeessa Yhdenvertaisen osallisuuden koordinaatio.

Kuka koordinoi koko kansan liikuttamista?

LIIKKUMISEN MERKITYS tunnistetaan laajasti. Viime aikoina on käyty keskustelua miten ja kenen toimesta ihmisten liikkumista tulisi tukea ja kenelle kuuluu terveysliikunnan johtaminen.

Keskustelu heräsi kun olympiakomitea irtisanoutui koko kansan liikuttamisesta. Se on ymmärrettävä perinteisestä roolista katsoen. Siihen ohjattuja rahoja ei kuitenkaan kohdennettu takaisin Suomen Liikunta ja Urheilu (SLU), Kunto, Nuori Suomi järjestöjen muodostamalle Valo organisaation jälkeen yhä toimiville koko kansan liikunnasta vastaaville tahoille. Samalla koko järjestökenttä on siirtymässä uuteen aikakauteen rahapelijärjestelmän muuttuessa vuonna 2027 eli muutoksia riittää.

Samanaikaisesti on meneillään hyvinvointialueiden ja kuntien valtionosuusjärjestelmien muutokset, jotka ovat realistisia seuraavan hallituksen aikana. On tärkeä katsoa myös liikunnan merkitys näissä uudistuksissa.

Keskustelussa liikunta ja urheilu organisaatioiden lisäksi on tärkeä kiinnittää huomiota kuntien ja osin myös hyvinvointialueiden rooliin.

Mittasuhteiltaan valtion liikuntabudjetti kaikille yhteensä on ollut n 150 miljoonaa euroa ja kuntien käyttämä summa olosuhteisiin, omaan liikuntatoimintaan ja seurojen tukeen noin 700 miljoonaa euroa. Hyte-valtionosuus vuonna 2026 on hyvinvointialueille 400 miljoonaa euroa ja kunnille 100 miljoonaa euroa.

KUNNILLA ON MYÖS lain mukaan rooli liikunnan ja urheilun järjestämisessä ja mahdollistamisessa. Kuntien saaman Hyte eli hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden kriteereissä liikunta mainitaan useaan kertaan. Hyte rahoitukseen eli ennaltaehkäisevään työhön kohdistettavan summan tulee olla nykyistä suurempi.

Kuntien vastuuta koko kansan liikuttamisesta tulee vahvistaa. Kuntien verkostoissa mukana ovat monenlaiset yhteisöt, järjestöt, seurat, yritykset sekä kuntien päiväkotien, koulujen, iltapäivä- ja nuorisotoimien sekä hyvinvointialueiden työntekijät.

Kunnat vastaavat laajasti hyvinvoinnista myös tulevaisuudessa, joten vahvempaa vastuuta tästä kokonaisuudesta ja sen koordinoinnista myös kuntien yhteistyönä on tarkasteltava, jotta liikunnan mahdollisuudet toteutuvat erilaisilla alueilla.

SIRPA PAATERO
Kunta- ja liikuntatoimija

TUIJA POHJOLA
Liikuntaneuvos

Tärkeimmät uutiset kerran viikossa.

Kuntalehden viikon tärkeimmät uutiset paketoidaan uutiskirjeeseen kerran viikossa. Pysy ajan tasalla ja tilaa uutiskirje osoitteessa uutiskirje.kuntalehti.fi

Seuraa uutisointiamme ja osallistu keskusteluun myös somessa!

Kuntalehti

Olli-Pekka Karjalainen haluaa edistää liikunnallista elämäntapaa Kuortaneen urheiluopiston rehtorina.

Liikunnallinen elämäntapa kohtaa huippu-urheilun

Kuortaneen urheiluopiston rehtorina vuodenvaihteessa aloittanut Olli-Pekka Karjalainen pitää ydinasiana liikunnallista elämäntapaa. Saumaton yhteistyö Kuortaneen urheilulukion kanssa on opiston arkipäivää ja tukee molempien toimintaa.

Teksti ja Kuvat Anssi Leppänen

Kaikesta huomaa, että Kuortaneen urheiluopiston uusi rehtori **Olli-Pekka Karjalainen** on itselleen tutussa ympäristössä, vaikka on ennättänyt hoitaa uutta pestiään vasta muutaman kuukauden. Rauhallisin, mutta innokkain äänenpainoin liikuntaa, siihen liittyvää koulutusta ja valmennusta pohtiva mies kertoo kuuluneensa talon kalustoon jo ennen nykyistä pestiään. Ensin opisto on tullut arvokisamitalistille tutuksi harjoittelupaikkana, sittemmin pitkäaikaisena työpaikkana.

Saumatonta yhteistyötä

Vieressä sijaitseva Kuortaneen kunnan omistama urheilulukio on läheinen yhteistyökumppani opistolle.

– Eihän sitä ulkopuolinen kun tulee tontille, niin tajuakaan, että tässä on kaksi organisaatiota, pohtii Karjalainen.

Raja-aitojen rakentaminen ja erottelujen tekeminen ei tunnu kuuluvan Olli-Pekka Karjalaisen työfilosofiaan. Tärkeää on toimiva arki.

– Kyllähän me ollaan tosi tiukassa symbioosissa. Kaikki urheilulukion valmentautuminen tapahtuu meidän ympäristössä. Aika monessa lajissa urheiluopisto vastaa myös lukiolaisten valmennuksesta.

Urheilulukiolaisia on yli 200 ja he tulevat noin 80 kunnasta. Aktiivinen porukka tuo paljon vipinää valmennustoimintaan. Karjalainen kokee, että yhteistyön avulla Kuortaneen urheiluopisto voi toteuttaa erittäin hyvin perustehtäväänsä eli tukemaan liikunnallista elämäntapaa ja urheilua.

Saattaen vaihdettu

Tehtäväänsä Kuortaneen urheiluopiston rehtorina ja valmennuskeskuksen johtajana Olli-Pekka Karjalainen on pystynyt syventymään rauhassa. Tehtävien vaihto edellisen rehtorin **Tapio Korjuksen** kanssa sujui saattaen.

– Tässä saatiin pitkällä aikavälillä siirto tehtyä. Kyllähän mä tosi paljon olen jo tehnyt niitä hommia, mihin lopullisesti vuodenvaihteessa hyppäsin, sanoo Karjalainen tyytyväisenä.

Ennen vuodenvaihdetta opiston puhelinluettelossa Olli-Pekka Karjalaisen nimeen liitettiin titteli kehitysjohtaja. Nimikettä tärkeämpänä hän kuitenkin pitää sitä, että työpaikalla on sellainen henki, että siellä voi tehdä laajasti erilaisia asioita. Uudessa tehtävässään rehtorina hän kokee olevansa mahdollistaja. Kun hallinto pyörii jouhevasti, opiston valmentajat ja muut asiantuntijat voivat tehdä töitään parhaalla tavalla.

Olli-Pekka Karjalainen on järjestyksessään toinen arvokisamitalisti Kuortaneen urheiluopiston rehtorina. Kosketuspinta huipputasolla urheilijana tai valmentajana on Karjalaisen mielestä avain tehtävän menestyksekkääseen hoitamiseen.

– Sen maailman ymmärtäminen on aivan oleellinen osa tähän juttuun.

Tavoitteena liikunnallisuus

Urheiluopisto ei ole vain huippu-urheilijoita varten. Valmennuskeskus toimii monella eri tasolla. Karjalainen puhuu lämpimään sävyyn liikunnallisen elä-

> **Täältä lähteissään jokainen olisi saanut eväitä oman parhaansa tavoitteluun, mitä se sitten ikinä onkaan.**

> **Kuka määrittelee sen kun lapsi menee jotain harrastamaan, niin milloin liikuntaharrastus muuttuu urheiluksi.**

mäntavan puolesta. Keskiössä opiston toiminnassa ovat asiantuntemus ja olosuhteet. Niissä halutaan tarjota parasta kaikille palveluiden käyttäjille tasosta riippumatta.

– Se, että täältä lähteissään jokainen olisi saanut eväitä oman parhaansa tavoitteluun, mitä se sitten ikinä onkaan. Kaikki täältä omalle matkalleen jotain saavat, tiivistää Karjalainen toiminnan tavoitteet.

Oleellista ei Karjalaisen ajatuksissa ole, muovaako liikunta yksilöstä lajinsa huipun. Hän itse olisi valmis unohtamaan urheilun ja liikunnan määrittelyn ja asettaisi mieluummin tavoitteeksi liikunnallisen kansalaisen luomisen.

– En pidä siitä kahtiajaosta itse ollenkaan. Kuka määrittelee sen kun lapsi menee jotain harrastamaan, niin milloin liikuntaharrastus muuttuu urheiluksi. Haluan nähdä, että kaikki on osa samaa kokonaisuutta, tiivistää Karjalainen ajatuksensa.

Karjalainen on huomannut, että ero liikunnasta ja huippu-urheilusta tulee esiin etenkin kun puhe kääntyy rahaan. Liikunnallista elämäntapaa peukuttavat kaikki. Mutta kun aletaan puhumaan huippu-urheilun rahoituksesta, niin katseet kääntyvät kengänkärkiin. Huippu-urheilu on kuitenkin monelle lapselle innostuksen lähde. Esikuvia tarvitaan aina.

– Huippu-urheilun esimerkki on se, joka saa usein lapset ja nuoret innostumaan jostain lajista ja liikkumaan. Eli liikunnallisen elämäntavan syntymisessä on huippu-urheilulla tavattoman iso rooli, hahmottelee Karjalainen.

Kansainvälisyydestä kehitystä

Opisto valmennuskeskuksineen palvelee asiakkaitaan kolmella tasolla. Kaikki tasot ovat tärkeitä opiston toiminnalle. Jokainen eri syistä.

Volyymin tuovat paikalliset ja suomalaiset asiakkaat. He kaikki hyötyvät opiston asintuntemuksesta. Kansainvälinen toiminta taas pitää opiston osaamisen ajantasalla.

– Meillä käy joka vuosi yli 50 kansallisuutta. On kehittymisen kannalta ihan ehdoton edellytys, että meillä on jatkuvasti tuntuma siitä missä maailmalla mennään, summaa Olli-Pekka Karjalainen kansainvälisyyden merkitystä.

Kansainvälisyys rakentuu lajiliittojen kautta tehtävästä yhteistyöstä, mutta myös opiston omista kumppanuuksista ja suhteista. Kuortaneen urheiluopisto on osa kansainvälistä valmennuskeskusten ASPC-järjestöä, joka on noin 130 valmennuskeskuksen maailmanlaajuinen verkosto.

Ammattilaistuva liikunta

Haastattelutuokion lopuksi puhe kääntyy liikunnan ammattilaisiin. Ala on kasvava. Ammattitutkintoja opistolla voi suorittaa valmentajasta hierojaan ja liikuntapaikkahoitajaan.

Ikäluokkien pieneneminen haastaa urheiluopiston ammatillisen koulutuksen. Ongelma on tuttu muiltakin aloilta.

– Luotetaan siihen, että pystytään tarjoamaan laadukas paketti toimialalla ja oltaisiin ensimmäisten joukossa kun hakeudutaan koulutukseen, määrittelee Karjalainen opiston pärjäämisen eväät.

Samalla hän muistuttaa, että urheiluopisto on oppilaitos, joka kouluttaa paljon aikuisopiskelijoita. Tämä tuo omat haasteensa. Tästä vuodesta alkaen tutkinnon jo suorittaneiden opiskelijoiden määrälle tulee katto. Yksittäisen opiskelijan kannalta opintoihin lähtemisen kynnystä nostaa myös se, että aikuisena rahoituksen saaminen opiskelulle on aiempaa haastavampaa. Olli-Pekka Karjalaisen mielestä liikunta-ala onkin yksi rahoituksen muutoksista kärsivistä aloista. Alalle tullaan usein aikuisiällä.

– On haaveiltu, mutta ei ehkä ole uskallettu siihen aikaisemmin lähteä. Myöhemmin on tullut intuitio, että liikunta on mun juttu ja haluan siinä ehkä sen toisen uran tehdä, tuumii Karjalainen monen koulutukseen hakeutuvan mietteitä.

OLLI-PEKKA KARJALAINEN

- 1949 perustetun Kuortaneen urheiluopiston viides rehtori
- Seuraa tehtävässä Tapio Korjusta
- Valtiotieteiden maisteri
- Moukarinheiton EM-kultamitalisti
- Moukarinheiton SE 83,30
- 15 peräkkäistä Kalevan kisojen kultaa

Kuortaneen urheiluopisto tarjoaa liikunta-alan ammattiopintoja ja täydennysopintoja.

Tutkintokoulutukseen hakeudutaan monenlaisilla taustoilla. Karjalainen arvioi, että jonkinlainen kosketus liikuntaan on kutakuinkin kaikilla opistolle tutkinto-opiskelijoiksi tulevilla. Liikunnanohjaajaksi saatetaan hakeutua opiskelemaan suoraan yhteishaun kautta. Toisessa ääripäässä on valmentajan ammattitutkinto, joka käytännössä vaatii vankkaa kokemusta liikunnasta, jos ammatissa meinaa menestyä. Valmentajakoulutukseen hakeutujalla on usein pitkä historia lajinsa parissa.

– Tyypillisesti hän on urheiluvalmentaja joka on tehnyt lajiliiton ykkös-, kakkos-, ja kolmostason. Yhtäkkiä hän huomaa, että hän on täysi-, tai puolipäiväinen ammattilainen ilman tunnustettua tutkintoa, sanoo Karjalainen.

Kuortaneen urheiluopisto tarjoaa tutkintokoulutuksen lisäksi mahdollisuuden ammattitaidon ylläpitoon. Ala menee vauhdilla eteenpäin. Vaatimusten muuttuessa ja tekniikan kehittyessä esimerkiksi liikuntapaikkahoitajien ja -mestareiden ammattitaitoa täytyy päivittää koko ajan.

Karjalainen itse on kulkenut urheiluopiston kanssa pitkän tien nuoresta urheilijasta lajinsa huipulle ja urheilun kehittäjäksi. Nyt rehtorin nurkkahuoneessa istuu polkuunsa tyytyväisen tuntuinen mies puhumassa liikunnasta. ◘

Veroennustekehikko leivotaan Kuntaliitossa

Tämän kuun kuntaflensseri on mies, jonka nimen tietää jokainen Suomen kuntatalousjohtaja, mutta vain harva maallikko. Kuntaliiton elinvoima- ja talousyksikön erityisasiantuntija Benjamin Strandberg on henkilö veroennustekehikkojen takana.

Teksti Jyrki Liikka ja Tiina Isotalus

Veroennustekehikko on Kuntaliiton tunnetuimpia tuotteita. Talousarvioita laadittaessa kuntien verotulot ovat hyvin keskeisessä roolissa; keskimäärin melkein 60 prosenttia kuntien kaikista tuloista koostuu verotuloista.

– Tällä hetkellä olen kehikon pääasiallinen ylläpitäjä, mutta kehikkoa tehdään yhdessä mm. veroasiantuntija **Pekka Montellin** kanssa, kertoo **Benjamin Strandberg**.

Kuntaliiton elinvoima- ja talousyksikön erityisasiantuntija Benjamin Strandberg.

Ennustekehikko auttaa ennustamaan kunnan verotuloja

Neljä kertaa vuodessa päivitettävän kehikon rakenne perustuu valmistuneiden verotusten tietoihin, toteutuneisiin väestötietoihin ja väestöennusteisiin.

– Ennusteluvut pohjautuvat hyvin pitkälle VM:ssä laadittuihin talousennusteisiin ja teemme niistä omia arvioita. Veroennustekehikon arviot perustuvat siis aina viimeisimpiin tilastotietoihin ja kokonaistaloudellisiin ennusteisiin.

– Kun ennusteesta puhutaan, niin lähdemme siitä, että talouden ja korostetusti vielä verotulojen ennustamiseen liittyy aina epävarmuuksia.

Verokehikon lukuja kuntien tulee myös itse tarkistaa ja tarpeen mukaan muuttaa. Veroennustekehikko laskee muokkausten vaikutukset automaattisesti. Erityisesti ominaisuutta, jossa veroprosenttien muutosten arvioidut euromääräiset vaikutukset näkyvät, käytetään ahkerasti kunnissa.

Lähes kaikki kunnat käyttävät

Kunta saa oman verokehikon varsin edullisesti 300 euroa (plus alv) vuosihintaan. Hinta perustuu vanhaan verohallinnon tuottamaan kuntakohtaiseen tilastohintaan ja hinta on pysynyt pitkään ennallaan.

Lähes kaikki kunnat käyttävät veroennustekehikkoa, joka on etenkin talousarvion laatimisessa keskeinen työkalu.

– Yhden käden sormilla laskettava määrä kunnista ei kehikkoa käytä. En tiedä, miten ne kunnat omia verotulojaan sitten ennustavat.

Täytekakku verokehikosta, koristeet kunnalta

Viime syksyn kuntamarkkinoilla Strandbergilla oli kekseliäästi nimetty info nimeltään ”Talousarvio 2026 – kuntien verotulot”, missä Strandberg esitteli verotulojen täytekakkumallin.

– Ennustekehikko koostuu eri ainesosista. Sitä voidaan verrata täytekakkuun, vaikka en mikään kakkuleipuri olekaan, hän toteaa.

Kakun pohjana toimii Tilastokeskuksen ja Verohallinnon erinäiset tilastot väestökehityksestä ja verotuloista. Täytteenä toimivat erilaiset makroennusteet. Kuntaliitto antaa täytteelle omat mausteensa huomioimalla viimeisimpiä toteutuneita verokertymiä sekä päivittyneitä tilastoja.

– Kunta sitten koristelee kakkua omilla arvioillaan ja se voi täydentää annettua ennustetta.

Tekoäly ei uhkaa

Tekoälystä ihmistyön korvaajana puhutaan paljon ja joka paikassa. Strandberg ei omassa työssään näe tekoälyä uhkana.

– Tässä kokonaisuudessa on semmoisia kommervenkkejä, joita tekoäly ei pysty korvaamaan. Kyllä se luovuus lähtee ihmisestä, sillä tilastotietoja pitää analysoida.

Eri vuosina tilastoja on yhdisteltävä niin, että kakkuresepti ei muutu vuodesta toiseen.

– Siinä mielessä en näe, että tekoäly ihan lennosta pystyisi sitäkään tekemään, Strandberg lisää.

Muuttuvia, verotulojen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä on paljon.

– Toivottavasti tulee hyvä kakku - eivätkä ulkopuoliset tekijät kuten nopeat suhdannevaihtelut, koronakriisi, kauppasodat tai muu pilaa sitä! Strandberg toivoo.

Kuuntele Päättävät elimet! Löydät sen Spotifystä, Apple Podcasts -palvelusta ja muilta alustoilta. Seuraa Päättävät elimet -podcastin sisältöjä ja tekemistä myös somessa.

Sidonnaisuuksien ilmoittaminen

Kunnan päätöksenteossa luottamus perustuu avoimuudelle. Kuntalaisten on saatava tietää, kenen intressit päätöksenteon takana kulloinkin kummittelevat.

Siksi kunnan johtavien viranhaltijoiden ja johtavien luottamuspäättäjien on tehtävä taustoistaan sidonnaisuusilmoitus. Ilmoituksessa on kerrottava johtotehtävät ja luottamustoimet yrityksissä ja yhteisöissä, merkittävät omistukset ja muut sidonnaisuudet, joilla voi olla merkitystä tehtävien hoidon kannalta. Kaikki tämä koskee myös hyvinvointialueita.

I Arjen asiantuntija

Kuntajohtajat ry:n puheenjohtaja, Akaan kaupunginjohtaja Antti Peltola, miksi sidonnaisuuksien ilmoittaminen on tärkeää?

– Sidonnaisuusilmoitukset omalta osaltaan varmistavat, että kaikki voivat luottaa julkisen päätöksenteon toimintaan. Niiden avulla edistetään avointa valmistelua ja päätöksentekoa – eli hyvää hallintoa.

Onko sidonnaisuus aina paha asia?

– Ei ole. On luonnollista, että sidonnaisuuksia syntyy, koska ihmiset toimivat aina monenlaisissa verkostoissa. Myös työtehtävät, roolit ja vastuut saattavat muuttua ajan saatossa. Tämä tulee vain tehdä avoimesti, ja tarvittaessa asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa on myös osattava jäävätä itsensä.

Mitä omassa valtakunnassanne, Akaan kaupungissa, tapahtuu, jos joku virka- tai luottamuspäättäjä jättää sidonnaisuutensa ilmoittamatta?

– Ensimmäinen askel on asiasta muistuttaminen, esimerkiksi sähköpostilla tai vaikkapa yleisesti valtuuston tai seminaarin kokouksen yhteydessä.

Toimiiko nykyjärjestelmä myös käytännössä – kaikissa Suomen kunnissa? Ongelmia?

– Meillä Akaassa sidonnaisuuksien ilmoittaminen on toiminut hyvin.

– En ole kuullut, että ainakaan isoja ongelmia olisi muuallakaan Suomen kunnissa.

II Juridinen asiantuntija

Tampereen yliopiston kunnallisoikeuden professori emeritus Aimo Ryynänen, mikä on sidonnaisuusilmoituksen idea pähkinänkuoressa?

– Perustavoite on vahvistaa kansalaisten luottamusta kunnallishallintoon. Sidonnaisuusrekisterin pitäisi palvella osaltaan avoimuuden vaatimusta. Mutta tuskinpa niin sanottu rivikuntalainen tietää edes koko rekisterin olemassaolosta.

Olette seurannut kunnallista päätöksentekoa vuosikymmeniä sekä professorina että Orimattilan kaupungin luottamuspäättäjänä – ovatko sidonnaisuusongelmat jopa arkea?

– Eivätpä ne kovin paljon tunnu ketään häiritsevän. Ongelma on siinä, että kaikki erilaiset sidonnaisuudet eivät tule julki. Viime kädessä luottamushenkilön itsensä tulee päätöstilanteessa tehdä johtopäätökset siitä, voiko hän toimia objektiivisesti.

Mitä jokaisen virka- ja luottamuspäättäjän pitäisi vähintäänkin tajuta sidonnaisuuksista?

– On sidonnaisuuksia, ja on sidonnaisuuksia. On kysyttävä itseltä: olenko mukana sellaisessa toiminnassa tai asemassa, joka voi vaikuttaa vinouttavasti kannanmäärityksiini kuntapolitiikassa.

Jos joku laiminlyö ilmoitusvelvollisuutensa, seuraako siitä oikeudellisia ikävyyksiä?

– Enpä ole kuullut, eikä kuntalaissa asiasta säädetä. Tosin ainakin tietynlainen mainehaitta syntyy, kun media yleensä seuraa kiinnostuksella tällaisten velvoitteiden täyttämättä jättämistä. Viranhaltijoiden kohdalla laiminlyönnin seuraukset voivat olla vakavampia.

III Pykäläpeikot lakitärpit

Kuntalaki 84 §: Kunnan ylimpien virka- ja luottamuspäättäjien on tehtävä sidonnaisuusilmoitus. Ilmoitukset tehdään tarkastuslautakunnalle, ja ne saatetaan valtuustolle tiedoksi. Sidonnaisuusrekisteri julkaistaan yleisessä tietoverkossa.

Hyvinvointialuelaki 89 §: Pitkälti sama sisältö kuin kuntalaissa.

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta, 18 §: Sivutoimilupa ja -ilmoitus.

Hallintolaki 27–28 §: Esteellisyys. Päättäjän on tarvittaessa jäävättävä itsensä riippumatta siitä, onko hän tehnyt sidonnaisuusilmoituksen vai ei.

IV Pykäläpeikon puujalka-aforismi

"Sidonnaisuus ei ole synti – mutta sen salaaminen on."

ARI MÖLSÄ
ari.molsa@oikeusjuttu.fi

Kirjoittaja on Yle Uutisten ja A-studion entinen oikeustoimittaja sekä Kuntalehden pitkäaikainen avustaja. Koulutukseltaan hän on varatuomari ja yhteiskuntatieteiden maisteri.

Katri Niskanen arvostaa kotiseutuaan, mutta työ pitää Helsingissä.

”Havahduin tähän luksukseen”

Kuntalehden sarjassa “Viisi kysymystä”, tunnetut suomalaiset kertovat elämänsä tärkeistä paikkakunnista, kunnista ja kylistä. Tässä sarjan osassa kylistään kertoo muotisuunnittelija Katri Niskanen.

Teksti Leena Hirvonen **Kuva** Karoliina Jääskeläinen

❶ ***Missä ovat juuresi, muotisuunnittelija Katri Niskanen?***
– Olen syntynyt Oulussa, mutta juureni, kotipaikkani ja lapsuuden maisemat ovat Pohjois-Savossa Vieremällä. Vanhempani asuvat siellä yhä. Asun Helsingissä nykyään.

❷ ***Mikä seutu on tehnyt sinuun pysyvän vaikutuksen ja miksi?***
– Vieremä. Ei siitä mihinkään pääse. Sieltä löytyy luonnon rauhaa: kaunista järvimaisemaa, harjuja, soita ja niittyjä. Upeita mahdollisuuksia luonnossa liikkumiseen, marjastukseen ja kalastukseen. Itse olen tähän luksukseen havahtunut vasta, kun muutin pois Vieremältä. Kaikkialla ei ole samoja mahdollisuuksia. Luonnon läheisyys on jotenkin liian itsestään selvää, kun on lapsuuden asunut luonnon helmassa.

❸ ***Miten kotiseutusi näkyy sinussa?***
– Koen suurta kiitollisuutta, että olen saanut kasvaa pienessä kylässä ja olen saanut korvaamattoman luontoyhteyden jo lapsena, luovuudelle ja leikille on ollut tilaa. Hyödynnän sitä työssäni luovalla alalla. Sisäinen rauha ja merkitys on helpompi löytää luonnon kiertokulun kautta. Kauneuden kaipuuni ja esteettinen silmäni nojaa myös ylvääseen mäntymaisemaan.

❹ ***Asut Helsingissä, mitä siellä kaipaat?***
– Vieremää! Nyt aikuisena haluan viettää yhä enemmän aikaa lapsuuteni kauniissa maisemissa ja palata luontoyhteyteen. Huomaan luonnon tärkeyden. Työni on hyvin hektistä ja arki kiireistä ja täyttä. Vastapainona vapaa-aika Vieremällä on todella palauttavaa. Syke laskee ja pääsee rauhoittumaan. En silti työni puolesta näe, että olisin muuttamassa pois Helsingistä.

❺ ***Millainen olisi unelmiesi kylä tai kaupunki?***
– Apua, mutta pakko sanoa, että Vieremä! Taajamassa etäisyydet ovat pitkiä, palvelut ovat kauempana, joten elämän rytmi ja suunnitelmallisuus ja ennakointi korostuu. Arvostan paikallista yrittäjyyttä ja palveluita. Luonnon ohella myös kulttuuri on Vieremällä tärkeässä roolissa. Ja kolmantena tiivis kyläyhteisö. Ihmiset ovat ystävällisiä ja auttavat toisiaan matalalla kynnyksellä.

Vapaa-aika Vieremällä on todella palauttavaa.

KATRI NISKANEN
- Muotisuunnittelija
- Syntynyt Oulussa
- Lapsuus ja kotipaikka Vieremällä
- Asuu Helsingissä

Sidosyksikkökenttä myllerryksessä - mitä tapahtuu ja milloin?

Hankintalain sidosyksikköuudistus on käsittelyssä eduskunnassa. Samaan aikaan sidosyksiköiden käyttöön liittyviä tulkinnallisia muutoksia tulee tiheään. Muutostarpeita avaa Kuntaliiton johtava juristi Eeva-Riitta Högnäs.

Sidosyksikköyhtiöt ovat julkiselle omistajalle oman toiminnan järjestämistä. Hankintalain muutoksessa esitetään, että kunta tai muu julkinen omistaja saisi järjestää palveluja yhtiössä vain, jos se omistaa yhtiön osakkeista vähintään 10 prosenttia. Tämä merkitsee suurta muutosta koko julkissektorille. Sidosyksikköyhtiöiden omistusosuudet ovat tähän saakka pitkälti perustuneet omistajan yhtiöltä tilaamaan volyymiin. Isolla omistajalla on ollut iso omistus ja pienellä pieni.

KIISTELTY JA KOVASTI KRITISOITU hankintalaki on edennyt eduskunnan käsittelyyn. Esitystä käsittelee talousvaliokunta. Sen lisäksi lausuntoa on pyydetty hallinto-, sosiaali- ja terveys-, puolustus-, maa- ja metsätalous- sekä perustuslakivaliokunnilta. Nämä kaikki valiokunnat käynnistävät asian käsittelyä paraikaa. Talousvaliokunta aloittaa asiantuntijoiden kuulemiset maaliskuussa. Valmista on odotettavissa kevään aikana.

Tammikuussa Euroopan Unionin tuomioistuin (EUT) laittoi lusikkansa suomalaiseen sidosyksikkösoppaan, varmaan tietämättään.

Suomessa on kansallisesti rajoitettu sidosyksiköiden myyntiä muille kuin siinä määräysvaltaa käyttäville omistajille. Direktiivi mahdollistaa 20 prosentin myynnin liikevaihdosta myös muille. Suomessa kaikki paitsi 5 prosenttia tai 500 000 euroa liikevaihdosta tulee kohdistua määräysvallan käyttäjiin. Määräysvalta on keskeinen termi sidosyksiköiden tulkinnassa. Kyse on esimerkiksi omistajista, joilla on edustaja yhtiön hallituksessa. Kansallista ulosmyyntirajaa on selitetty muun muassa sillä, että sidosyksikkö voi perustaa tytäryhtiön ylimääräisen kapasiteetin käyttämiseksi. Ja tämä tytäryhtiö saisi suorittaa ulosmyyntiä, eli myyntiä markkinoille.

EUT TULKITSI RATKAISUSSAAN direktiivin ulosmyynnin laskentaa sidosyksikön liikevaihdon osalta. Se ratkaisi tapauksen, jossa hollantilaisella jäteyhtiöllä oli markkinaehtoinen tytäryhtiö. Ja totesi, että markkinaehtoisen tytäryhtiön liikevaihto täytyy ottaa huomioon yhdessä sidosyksikköemoyhtiön kanssa. Yhtäkkiä vain omistajilleen myyneen sidosyksikköyhtiön ulosmyynti kasvoi markkinaehtoisen yhtiön liikevaihdolla.

> **Julkisomisteisissa konserneissa on edessä valtava muutostyö.**

Suomessa tämä tarkoitti välitöntä uudelleentulkintaa. Jos sidosyksiköllä on markkinaehtoinen tytäryhtiö, joka pääsääntöisesti on myynyt palvelujaan ainakin 500 000 eurolla vuodessa, menetti emoyhtiönä toimiva sidosyksikköyhtiö yhdessä yössä sidosyksikköasemansa. Päätös vaikuttaa ainakin jätealan ja ammatillisten oppilaitosten yhtiöihin.

Hankintalaki muuttaa lisäksi tulkintaa sidosyksikköyhtiön vähimmäisomistuksen lisäksi myös niin sanottujen sisaryhtiöiden ja emoyhtiöiltä tehtyjen ostojen osalta. Sidosyksikköjärjestelyissä on ollut tyypillistä, että sidosyksikköyhtiö voi käyttää (tai oikeammin hankkia) isoimman omistajansa hankkimaa esimerkiksi taloustietojärjestelmää, vaikka omistajia olisi muitakin. Lisäksi on ollut tyypillistä, että myös monen omistajan yhtiöt ovat voineet hankkia toiselta pääomistajan tytäryhtiöltä sen tarjoamaa palvelua ilman kilpailutusta.

NYT HALLITUKSEN ESITYKSEN perustelutekstissä ”korjataan” tätä käytäntöä ja esitetään ”selvyyden vuoksi”, että käänteiset hankinnat emo-omistajalta tai sisarhankinnat konserniyhtiöltä olisivat mahdollisia vain, jos omistaja omistaa yhtiöistä 100 prosenttia. Myös tällä muutoksella tulee olemaan valtavat vaikutukset tukipalveluiden järjestämiseen julkisella sektorilla.

EUT:n sidosyksikkökonsernin liikevaihdon laskenta pätee vaikutuksiltaan välittömästi. Hankintalain muutokset ovat tulossa voimaan arviolta ennen kesää.

Julkisomisteisissa konserneissa on edessä valtava muutostyö, sopimusten perkaaminen, tuotantotapojen analysointi sekä yhtiöjärjestelyjen suo. Tähän on hyvä valmistautua viimeistään nyt, jotta kunnilla ja muilla julkistoimijoilla on toimintasuunnitelmat valmiina hankintalain voimaantulon jälkeen.

Eeva-Riitta Högnäs
Kirjoittaja on Kuntaliiton johtava juristi.

KUNNALLISJOHDON SEMINAARI 20.-21.5.2026 JYVÄSKYLÄ

UUSI NOUSU

Uusi nousu on kutsu rakentaa tulevaisuutta yhdessä. Se tarkoittaa kykyä nähdä mahdollisuuksia siellä, missä on totuttu näkemään rajoitteita. Se on johtajuutta, joka uudistuu, päätöksentekoa, joka perustuu tietoon ja yhteistyöhön, sekä kuntia, jotka uskaltavat investoida hyvinvointiin, osaamiseen ja kasvuun.

toimittaja
Nina Rahkola

ILMOITTAUDU NYT!

www.kunnallisjohto.fi

toimitusjohtaja
Esa Rautalinko

valtionvarainministeri
Riikka Purra

kulttuurivaikuttaja
Jorma Uotinen

Yrittäjien kuntabarometri 2026

toimittaja
Sami Sykkö

Kunnallisjohdon seminaari kokoaa yhteen yli tuhat kuntapäättäjää ja -asiantuntijaa sekä yrittäjää pohtimaan, miten Suomi ja sen kunnat nousevat seuraavaan vaiheeseen. Seminaarissa julkistetaan 2026 Kuntabarometrin tulokset.

kunnallisjohto.fi

Yrittäjät

The Kokousmatka
Kun haluat, että mieleen jää muutakin kuin muistiinpanot.
Täyden palvelun tapahtumatalo tarjoaa elämyksiä, ohjelmaa, viihdettä ja Itämeren parasta ruokaa.
Nähdään Punaisilla laivoilla!
Varaa kokousmatka:
puh. 0800 412 412
ryhma@vikingline.com
VIKING LINE
KOKOUS- JA RYHMÄMATKAT